

Raport z oceny aktualności i zakresu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Słubice na lata 2017- 2023

Anna Mielczarek-Żejmo

Słubice 2020

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
WPROWADZENIE	3
1. PODSTAWA ŹRÓDŁOWA ANALIZ	6
2. REALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ I CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SŁUBICE NA LATA 2017-2023	13
2.1. OBSZAR ZDEGRADOWANY I OBSZAR REWITALIZACJI W GMINIE SŁUBICE	13
2.2. STOPIEŃ REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	14
2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW GPR GMINY SŁUBICE.....	21
WNIOSKI	30
ANEKS	32

Zestawienie zastosowanych skrótów

BS - Biuro Spraw Społecznych

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

GPR – Gminny Program Rewitalizacji

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

UE – Unia Europejska

WGN – Wydział Gospodarki Nieruchomościami

WI – Wydział Inwestycji

WID - Wydział Inwestycji i Drogownictwa

WKO – Wydział ds. Komunalnych i Ochrony Środowiska

WPROWADZENIE

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Słubice na lata 2017-2023 (dalej: GPR lub Pogram) jest realizowany na podstawie uchwały Rady Gminy z dn. 5 grudnia 2017 r. Trzy lata doświadczeń we wdrażaniu założeń Programu są okolicznością skłaniającą do przeprowadzenia oceny jego aktualności i zakresu realizacji.

GPR gminy Słubice został przygotowany w oparciu o Ustawę o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r. (Dz.U. 2015 poz. 1777). Impulsem do opracowania Programu było występowanie na terenie gminy zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej. Ich zakres i skalę ustalono na podstawie diagnozy zrealizowanej w 2017 r. W odpowiedzi na stwierdzone zjawiska negatywne, celem Programu stała się **POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW OBSZARU ZDEGRADOWANEGO W GMINIE SŁUBICE ORAZ WYPROWADZENIE OBSZARU Z SYTUACJI KRYZYSOWEJ W SFERZE SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I INFRASTRUKTURALNEJ.**

Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji oraz literaturą przedmiotu ważną częścią realizacji gminnych programów rewitalizacji jest ocena przebiegu procesów ukierunkowanych na wyrowadzanie ze stanów kryzysowych zdegradowanych części miast i wsi. Wymóg ten ma odzwierciedlenie w Programie realizowanym przez gminę Słubice. Dlatego też podstawą prawną prezentowanej oceny aktualności i zakresu realizacji Programu jest zarówno Ustawa o rewitalizacji, jak i Gminny Program Rewitalizacji Gminy Słubice na lata 2017-2023.

Przedstawiane czytelnikowi analizy dotyczą procesu rewitalizacji w Słubicach po trzech latach od jego rozpoczęcia. Dlatego też wyniki zawarte w raporcie wskazują na pewne tendencje, bez przesądzania o efekcie końcowym. Znaczenie oceny trudno przecenić. Po pierwsze, w jej efekcie możliwe jest sprawdzenie, czy zaplanowane przedsięwzięcia przyczyniają się do realizacji celów. W zależności od odpowiedzi na to pytanie o efektywność działań, możliwa jest kontynuacja ich kierunku lub jego korekta (aktualizacja) w trakcie realizacji procesu i zapobieganie ponoszeniu materialnych i niematerialnych kosztów nieskutecznych działań. Po drugie, ocena pozwala na sprawdzenie, czy w wyniku koncentracji uwagi na obszarze rewitalizacji nie dochodzi do pogorszenia sytuacji lub powstawania stanów kryzysowych w innych częściach społeczności lokalnych. Dlatego też warunkiem dobrej oceny aktualności i zakresu realizacji gminnych programów rewitalizacji jest zestawienie przedsięwziętych działań i przejawów zmian (wskaźników) w sferach, na które powinny oddziaływać.

Ocena aktualności i stopnia realizacji Programu została przeprowadzona zgodnie z podstawowymi zasadami procesów rewitalizacji zawartymi w Ustawie o rewitalizacji: kompleksowości, komplementarności i partycypacji. Zgodnie z zasadą kompleksowości badaniem objęto wszystkie aspekty, w których zdiagnozowano zjawiska kryzysowe: społeczny, gospodarczy i infrastrukturalny. Wielowymiarowość osiągnięto poprzez zestawienie przedsięwzięć zrealizowanych w procesie rewitalizacji w ciągu ostatnich trzech lat oraz stanu zjawisk uznanych za kryzysowe. Badaniem objęto teren całej gminy. Dzięki

temu możliwe było sprawdzenie, czy podczas koncentracji działań w obszarze rewitalizacji nie dochodzi do pogorszenia sytuacji w innych częściach gminy. Zastosowanie zasady komplementarności na etapie oceny przebiegu procesu rewitalizacji w Słubicach polegało na wykorzystaniu różnych metod i technik – jakościowych i ilościowych, które wzajemnie uzupełniały się. Dzięki temu możliwe było uzyskanie wszechstronnego obrazu przebiegu procesu rewitalizacji w gminie Słubice. Zasada partycypacji została zrealizowana poprzez włączenie do procesu oceny interesariuszy rewitalizacji uczestniczących w badaniach jakościowych.

Przebieg oceny oraz jej wyniki zostały przedstawione w trzech częściach niniejszego raportu. W pierwszej części omówiono zastosowane procedury badawcze. Druga część zawiera wyniki przeprowadzonych analiz. W trzeciej części znajdują się wnioski z badań dotyczące sposobu prowadzenia procesu rewitalizacji w gminie Słubice.

1. PODSTAWA ŹRÓDŁOWA ANALIZ

Złożoność procesu rewitalizacji wymaga stosowania zróżnicowanych sposobów pomiaru zarówno na etapie diagnozy jak i oceny aktualności i stopnia realizacji programu. Impulsem do rozpoczęcia procesu rewitalizacji jest diagnoza zjawisk kryzysowych. Warunkiem prawidłowego przebiegu rewitalizacji jest okresowe sprawdzanie przejawów efektów prowadzonych działań w trakcie oraz po zakończeniu procesu. Rozdział pierwszy zawiera opis procedur zastosowanych podczas prowadzenia oceny aktualności i stopnia realizacji Programu gminy Słubice wdrażanego od trzech lat. Znajduje się w nim zestawienie celów i problemów badawczych, opis terenu badań oraz wykorzystanych metod i technik.

Cel i problemy badawcze

Celem prowadzonych analiz była ocena aktualności i stopnia realizacji Programu Rewitalizacji Gminy Słubice na lata 2017-2023. Szczególnie ważne było ustalenie znaczenia działań podejmowanych w obszarze rewitalizacji dla stanu zjawisk kryzysowych zdiagnozowanych na jego terenie w latach 2017-2019. Podczas badań podjęto próbę odpowiedzi na następujące pytania:

1. Jaki jest stopień realizacji przedsięwzięć zawartych w GPR gminy Słubice?
2. Jaki jest stopień realizacji celów GPR gminy Słubice?
3. Jak mieszkańcy postrzegają przebieg procesu rewitalizacji w gminie Słubice?

Teren badań

Jedną z podstawowych zasad procesów rewitalizacji jest koncentracja działań ukierunkowanych na wyprowadzanie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu. Dla przeciwdziałania pojawianiu się czy pogłębianiu negatywnych zjawisk na obszarach nieobjętych programem rewitalizacji konieczne jest sprawdzanie, jak kształtują się one w całej gminie. Dlatego też na potrzeby opracowania oceny aktualności i zakresu realizacji GPR gminy Słubice badaniem **objęto cały jej obszar**.

W celu ustalenia rozkładu zjawisk negatywnych w gminie Słubice jej obszar został podzielony na mniejsze części – obszary funkcjonalne. Konieczność porównania stanu gminy w roku 2016 poprzedzającym rozpoczęcie procesu rewitalizacji i roku 2019 wymagała zastosowania takich samych zasad podziału jak w trakcie diagnozy zjawisk kryzysowych zrealizowanej w 2017 r. Do wydzielenia obszarów funkcjonalnych zastosowano następujące kryteria:

- objęcie podziałem terenów zamieszkanym,
- występowanie podziałów urbanistycznych (np. ulice),
- występowanie utrwalonych związków przestrzennych, funkcjonalnych i społeczno-ekonomicznych.

Na podstawie wymienionych kryteriów wyłoniono 16 (13 obszarów na terenie miasta, 3 w części wiejskiej Gminy) obszarów funkcjonalnych. Ich granice są zbliżone do podziału gminy na okręgi wyborcze. W tabeli nr 1 zaprezentowano zasięg administracyjny wyłonionych obszarów funkcjonalnych oraz podstawowe dane na ich temat (liczba ludności oraz powierzchnia).

Tabela 1. Obszary funkcjonalne w gminie Słubice

Nr obszaru	Zasięg administracyjny obszaru	Liczba ludności		Powierzchnia
		2016	2019	w ha
1	SŁUBICE ulice: Aleja Niepodległości, Borówkowa, Brzozowa, Bukowa, Folwarczna, Kupiecka, Letnia, Malinowa, Nocznickiego, Obozowa, Osiedle Przemysłowe, Południowa, Powstańców Wielkopolskich, Poziomkowa, Północna, Przedwiośnie, Rzepińska, Sosnowa, Sportowa, Strzelecka, Szosa Rzepińska, Transportowa, Widokowa, Wiosenna, Wschodnia, Zachodnia, Zimowa	1417	1666	1133,29
2	SŁUBICE ulice: Kilińskiego, Kochanowskiego, Wandy, Wodna	1281	1260	7,57
3	SŁUBICE ulice: 1 Maja, Adama Asnyka, Aleja Młodzieży Polskiej, Dąbrówki, Jedności Robotniczej, Konopnickiej, Kościuszki, Mirosławskiego, Plac Frankfurcki, Wrocławska	1198	1151	24,66
4	SŁUBICE ulice: Kopernika od nr 1-17, od nr 60 do końca, Księdza Augustyna Szamarzewskiego, Mickiewicza, Nadodrzańska, Wałowa	1341	1271	68,48
5	SŁUBICE ulice: Bolesława Chrobrego, Chopina, Kopernika od nr 18-59, Księdza Piotra Wawrzyniaka	1303	1267	13,90
6	SŁUBICE ulice: Daszyńskiego, Osiedle Słowiańskie, Plac Sybiraków, Słowackiego	1025	940	4,44
7	SŁUBICE ulice: Podchorążych, Reja, Słowiańska, Żeromskiego	1093	996	4,01
8	SŁUBICE ulice: Paderewskiego, Sienkiewicza	1390	1328	7,32
9	SŁUBICE ulice: Bolesława Krzywoustego, Jana III Sobieskiego, Kazimierza Wielkiego, Królowej Jadwigi, Krótka, Narutowicza, Plac Bohaterów, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Stefana Batorego, Władysława Łokietka, Zygmunta I Starego, Żwirki i Wigury	961	1031	29,43
10	SŁUBICE ulice: Plac im. Jana Pawła II, Plac Przyjaźni, Plac Wolności, Seelowska	1387	1296	9,38
11	SŁUBICE ulice: Akademicka, Bohaterów Warszawy, Józefa Piłsudskiego, Mariana Grabarskiego, Wojska Polskiego od nr 1-50, od nr 120 do końca	1162	1330	30,36
12	SŁUBICE ulice: Kazimierza Jagiellończyka, Kanałowa, Konstytucji 3 Maja, Mieszka I, Osiedle Świerkowe, Piska, Staszica, Wincentego Witosa, Władysława Jagiełły	1647	1475	48,68
13	SŁUBICE ulice: Bratkowa, Drzymały, Gołębia, Grzybowa, Jaskólcza, Jastrzębia, Klonowa, Konwaliowa, Krucza, Kukułcza, Kwiatowa, Liliowa, Lisia, Makowa, Ogrodowa, Osiedle Krasińskiego, Osiedle Wimar, Prosta, Różana, Rysia, Sadowa, Sokola, Sowa, Szczecińska, Tulipanowa, Wilcza, Wojska Polskiego od nr 51-119, Żurawia	1633	1805	537,84
14	Drzecin, Golice, Lisów, Nowe Biskupice, Nowy Lubusz, Pławidło, Stare Biskupice	1535	1796	9037,42
15	Kunice, Rybocice, Świecko	485	506	5320,63
16	Kunowice	1078	1321	2279,32

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Diagnozy zjawisk kryzysowych w gminie Słubice na potrzeby wyznaczenia granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji; danych Wydziału Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego Słubice.

Metody i techniki badawcze

Złożoność oraz wielowymiarowość procesu rewitalizacji wymaga zastosowania kilku metod i technik badań prowadzonych na jego poszczególnych etapach, w tym podczas oceny aktualności i stopnia realizacji Programu. Dzięki zastosowaniu zarówno metod jakościowych jak i ilościowych, niereaktywnych oraz reaktywnych, możliwe było uzyskanie pełnego obrazu stanu sfery społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej w poszczególnych częściach gminy. Cel niniejszego opracowania został osiągnięty dzięki wykorzystaniu analizy dokumentów, wywiadów i spacerów badawczych oraz analizy danych zastanych.

Analiza dokumentów

Analiza dokumentów umożliwiła ustalenie przebiegu procesu rewitalizacji ze szczególnym uwzględnieniem realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w Programie i zgodności ich wykonania z harmonogramem w nim zawartym. Do jej przeprowadzenia wykorzystano następujące dokumenty:

1. Raport z monitoringu Gminnego programu rewitalizacji gminy Słubice na lata 2017-2023, 2018.
2. Monitoring finansowy za rok 2018.
3. Raport z monitoringu Gminnego programu rewitalizacji gminy Słubice na lata 2017-2023, 2019.
4. Monitoring finansowy za rok 2019.

Badania jakościowe

Badania jakościowe służyły realizacji dwóch celów. Po pierwsze było to ustalenie jak mieszkańcy oceniają dotychczasowe działania w obszarze rewitalizacji oraz jakie są ich potrzeby w zakresie rewitalizacji. Po drugie badania jakościowe służyły zaangażowaniu mieszkańców w proces rewitalizacji na etapie oceny Programu i realizacji zasady partycypacji.

W badaniach jakościowych zastosowano technikę wywiadu swobodnego oraz spacerów studyjnych. W badaniach jakościowych szczególne znaczenie ma dobór uczestników. Ze względu na specyfikę badań tego rodzaju zasadniczo stosowane są małe próby ze szczególnym uwzględnieniem cech uczestników. Dla badań realizowanych w obszarze rewitalizacji gminy Słubice kluczowe było uzyskanie różnorodności osób udzielających wywiadów. Dzięki temu możliwe było reprezentowanie różnych środowisk interesariuszy procesu rewitalizacji. Zrealizowano 7 wywiadów, w których uczestniczyli mieszkańcy obszaru rewitalizacji (9 osób). Cechy uczestników wywiadów znajdują się w tabeli 2. W tekście odwołania do wypowiedzi mieszkańców zostały oznaczone literą „M” i liczbą oznaczającą kolejność wywiadów (np. M1, M2).

Spacerzy badawcze były kierowane do ekspertów – specjalistów w zakresie przedsięwzięć realizowanych w obszarze rewitalizacji i realizujących w nim swoje obowiązki zawodowe. Spośród uczestników spacerów studyjnych 1 osoba reprezentowała sferę

społeczną, 2 sferę gospodarczą i infrastrukturalną. W dalszej części raportu odwołanie do wypowiedzi ekspertów oznaczone jest literą „E” i liczbą oznaczającą kolejny spacer (np. E1).

Tabela 2. Skład uczestników wywiadów swobodnych

Zmienna	Kategorie	Liczba osób
Wiek	Do 30 lat	2
	31-40 lat	1
	41-50 lat	3
	60 lat i więcej	3
Płeć	Mężczyźni	5
	Kobiety	4
Sytuacja mieszkaniowa	Najemcy mieszkań komunalnych	5
	Członkowie wspólnot mieszkaniowych	2
	Właściciele domów jednorodzinnych	2
Sytuacja społeczno-zawodowa	Osoby aktywne zawodowo	4
	Osoby bezrobotne	1
	Gospodynie domowe	2
	Emeryci	2

Źródło: opracowanie własne.

Analiza danych zastanych

Celem analizy danych zastanych było ustalenie stopnia realizacji celów Programu rewitalizacji, a szczególnie zmian zachodzących w wymiarze społecznym, gospodarczym, technicznym. Możliwość porównania stanu zjawisk negatywnych w gminie Słubice w latach 2016 i 2019 uzyskano dzięki zastosowaniu tych samych wskaźników i źródeł danych, jakie wykorzystano w trakcie diagnozy zjawisk kryzysowych w 2017 r.

Tabela 3 zawiera zestawienie podstawowych informacji na temat zastosowanych wskaźników. Jest to nazwa wskaźnika, definicja, źródło danych oraz sposób interpretacji.

Tabela 3. Charakterystyka poszczególnych wskaźników

Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Źródło danych	Interpretacja – odchylenie względem wartości referencyjnej
SFERA SPOŁECZNA			
Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 100 mieszkańców	OPS	Powyżej
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS	Liczba rodzin objętych wsparciem OPS na 100 mieszkańców	OPS	Powyżej
Liczba dzieci objętych pomocą finansową – stypendium szkolne	Liczba dzieci objętych pomocą finansową w postaci stypendiów szkolnych na 100 mieszkańców	Zespół Administracyjny Oświaty	Powyżej
Liczba dzieci objętych pomocą finansową – wyprawka szkolna	Liczba dzieci niepełnosprawnych objętych pomocą finansową w postaci wyprawki szkolnej na 100 mieszkańców	Zespół Administracyjny Oświaty	Powyżej
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców	Wydział Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich	Powyżej
Liczba siedzib organizacji	Liczba siedzib organizacji społecznych na 100 mieszkańców	Biuro Spraw Społecznych	Poniżej
Liczba osób z niepełnosprawnością	Liczba osób z niepełnosprawnością, które ubiegały się o wsparcie w PCPR na 100 mieszkańców	PCPR	Powyżej
Liczba rodzin dysfunkcyjnych	Liczba rodzin dysfunkcyjnych na 100 mieszkańców	PCPR	Powyżej
Liczba rodzin korzystających z Funduszu Alimentacyjnego	Liczba rodzin korzystających z Funduszu Alimentacyjnego na 100 mieszkańców	OPS	Powyżej
Liczba prowadzonych Niebieskich kart	Liczba prowadzonych Niebieskich kart na 100 mieszkańców	OPS	Powyżej
Liczba rodzin objętych dozorem kuratorskim	Liczba rodzin objętych dozorem kuratorskim na 100 mieszkańców	Sąd Rejonowy	Powyżej
Liczba najemców korzystających z mieszkań socjalnych	Liczba najemców mieszkań socjalnych na 100 mieszkańców	Zakład Administracji Mieniem Komunalnym	Powyżej
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	Liczba osób uzależnionych od alkoholu na 100 mieszkańców	Biuro Spraw Społecznych	Powyżej
Liczba zarejestrowanych przestępstw	Liczba zarejestrowanych przestępstw na 100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji	Powyżej
Liczba czynów karalnych osób nieletnich	Liczba czynów karalnych osób nieletnich na 100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji	Powyżej
Liczba interwencji	Liczba interwencji Policji na 100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji	Powyżej
Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych	Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych na 100 mieszkańców	OPS	Powyżej
Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy	Powyżej

Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba osób pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach na 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy	Powyżej
Liczba osób objętych wsparciem w ramach pomocy UE	Liczba osób objętych wsparciem w ramach pomocy UE na 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy	Powyżej
Liczba mieszkańców / ha	Liczba mieszkańców / ha	Wydział Stanu Cywilnego i Spraw Obywatel.	Powyżej

SFERA GOSPODARCZA

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej	Poniżej
Liczba ofert pracy	Liczba ofert pracy zgłoszonych do Powiatowego Urzędu Pracy na 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy	Poniżej

SFERA INFRASTRUKTURALNA

Udział zabytkowych budynków mieszkalnych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych na danym obszarze	Odsetek budynków mieszkalnych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych na danym obszarze	Gminna Ewidencja Zabytków	Powyżej
Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1988 r. w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych na danym obszarze	Odsetek budynków mieszkalnych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych na danym obszarze	Starostwo Powiatowe	Powyżej

Źródło: opracowanie własne

2. REALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ I CELÓW PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SŁUBICE NA LATA 2017-2023

Zadaniem rozdziału drugiego jest prezentacja wyników analiz i odpowiedzi na pytania przyświecające ocenie, które dotyczą stopnia realizacji przedsięwzięć zawartych w Programie oraz jego celów. Zestawienie wymienionych aspektów pozwala uzyskać całkowity obraz przebiegu procesu rewitalizacji oraz sformułować ocenę aktualności Programu.

Rozdział składa się z trzech części. Pierwsza zawiera ogólne informacje na temat obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Dalsza struktura rozdziału jest zgodna ze stawianymi mu zadaniami. Zdiagnozowane zjawiska kryzysowe stały się podstawą dla sformułowania przedsięwzięć w sferze społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej. Opis ich realizacji w latach 2017-2019 znajduje się w pierwszej części niniejszego rozdziału. Trzecia część poświęcona jest zmianom zachodzącym w obszarze rewitalizacji w ciągu ostatnich trzech lat. Zawarty w niej opis został sformułowany w oparciu o analizę wskaźnikową oraz wypowiedzi ekspertów i mieszkańców obszaru rewitalizacji. Jest odpowiedzią na pytanie o stopień realizacji celów Programu.

2.1. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Słubice

Diagnoza przeprowadzona w 2017 r. wskazała na koncentrację zjawisk kryzysowych w 5 spośród 16 wyróżnionych obszarach funkcjonalnych w gminie. Był to:

obszar nr 6, do którego w Słubicach należą ulice: Daszyńskiego, Osiedle Słowiańskie, Plac Sybiraków, Słowackiego,

obszar 8 i ulice: Paderewskiego, Sienkiewicza,

obszar 10, w skład którego wchodzi: Plac im. Jana Pawła II, Plac Przyjaźni, Plac Wolności, Seelowska,

obszar 12 wraz z ulicami: Kazimierza Jagiellończyka, Kanałową, Konstytucji 3 Maja, Mieszka I, Osiedlem Świerkowym, Piska, Staszica, Wincentego Witosa, Władysława Jagiełły,

obszar 14, wiejski, obejmujący: Drzecin, Golice, Lisów, Nowe Biskupice, Nowy Lubusz, Pławidło, Stare Biskupice.

Za obszar rewitalizacji został uznany obszar nr 12 z uwagi na zdiagnozowaną znaczną skalę negatywnych zjawisk oraz jego kluczowe znaczenie dla rozwoju miasta. Podstawowe cechy obszaru rewitalizacji zostały przedstawione w tabeli 4.

Tabela 4. Charakterystyka obszaru rewitalizacji w gminie Słubice

Wyszczególnienie	2016 r.		2019 r.	
	Obszar rewitalizacji	Gmina Słubice	Obszar rewitalizacji	Gmina Słubice
Powierzchnia (ha)	48,68	18 557,00	48,68	18 557,00
W stosunku do powierzchni całej gminy	0,3%		0,3%	
Liczba ludności	1647	19 936	1475	20439
W stosunku do liczby ludności całej gminy	8,26%		7,2%	
Gęstość zaludnienia	2910,41	107,43	2606,47	110,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Słubice na lata 2017-23 oraz danych Urzędu Miejskiego.

Na podstawie diagnozy zjawisk kryzysowych przeprowadzonej w 2017 r. sformułowano trzy podstawowe problemy dostrzegalne w obszarze rewitalizacji. Był to:

1. Wysoki poziom ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym
2. Niski poziom aktywności gospodarczej
3. Niski standard komunalnych i socjalnych lokali mieszkalnych oraz otoczenia mieszkalnego

Idea przeciwdziałania powyższym problemom została zawarta w celu głównym Programu, którym jest:

POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW OBSZARU ZDEGRADOWANEGO W GMINIE SŁUBICE ORAZ WYPROWADZENIE OBSZARU Z SYTUACJI KRYZYSOWEJ W SFERZE SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I INFRASTRUKTURALNEJ.

2.2. Stopień realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Celem niniejszej części raportu jest ocena stopnia realizacji Programu w latach 2017-2019. Zawarte w niej analizy dotyczą zakresu realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w harmonogramie GPR, ich oceny, potrzeb i oczekiwań mieszkańców, a także sposobów wykorzystywania źródeł finansowania przeprowadzonych działań.

Dane dotyczące stopnia realizacji GPR gminy Słubice mają charakter ilościowy i jakościowy. Podstawą analiz dotyczących stopnia realizacji Programu są raporty z monitoringów rzeczowych i finansowych za rok 2018 oraz 2019, a także wypowiedzi ekspertów uczestniczących w spacerach studyjnych i mieszkańców biorących udział w wywiadach.

Zakres realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zarówno mieszkańcy jak i eksperci uczestniczący w badaniach dostrzegają zamiany zachodzące w przestrzeni obszaru rewitalizacji. Za ważne działania została uznana termomodernizacja budynków mieszkalnych (E1, M1, M2, M3). Mieszkańcy ul. Piskiej docenili także wymianę nawierzchni wzdłuż drogi (M6, M7).

W latach 2017-2019 rozpoczęto lub zrealizowano działania w ramach 14 przedsięwzięć podstawowych oraz 5 przedsięwzięć uzupełniających zaplanowanych w GPR gminy Słubice. W 2018 roku rozpoczęto realizację 9 spośród 15 zaplanowanych przedsięwzięć. Łącznie zrealizowano wówczas 14 działań. Przesunięciu uległa data rozpoczęcia realizacji 6 przedsięwzięć. W 2019 r. rozpoczęto wdrażanie 4 z nich. Przedsięwzięcia, których realizacja nie została rozpoczęta w latach 2018-2019 to: przedsięwzięcie 8 Utworzenie i prowadzenie przez podmiot ekonomii społecznej Dziennego Domu „Senior +” na terenie rewitalizacji oraz przedsięwzięcie 11 Opracowanie modelowej strategii zarządzania odpadami. Zmiany dotyczące obu przedsięwzięć wiążą się z wystąpieniem szczególnych okoliczności. Przedsięwzięcie 8 zostało zrealizowane przez inne podmioty (w tym Starostwo Powiatowe). Dzienny Dom Senior + znajduje się w innej części miasta i pełni swoje funkcje na rzecz całej gminy, w tym zaspokaja potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji. Dlatego też uznać należy, że przedsięwzięcie nr 8 oraz związane z nim przedsięwzięcie nr 11 zostały zrealizowane w formie innej niż planowano. Natomiast tworzenie Modelowej strategii zarządzania odpadami przesunięto w czasie. Przyczyną jest opracowanie w 2019 r. koncepcji zagospodarowania przestrzeni zielonej przy ulicy: Konstytucji 3 maja, Władysława Jagiełły i Kanałowej. Koncepcja ta zawiera rozstrzygnięcia dotyczące gospodarowania śmieciami.

W 2019 r. kontynuowano przedsięwzięcia zainicjowane przed rokiem oraz rozpoczęto realizację 5 kolejnych. Poza wymienionymi powyżej, zmiany w terminie realizacji dotyczyły 3 przedsięwzięć: 14 Rewitalizacja ulicy Konstytucji 3 Maja i okolic – zagospodarowanie przestrzeni i poprawa infrastruktury, 15 Rewitalizacja przestrzeni w obszarze rewitalizacji poprzez zagospodarowanie i ujednoczenie terenów wokół budynków, 18 Opracowanie modelowej strategii zarządzania odpadami. Szczegółowy wykaz przedsięwzięć realizowanych w obszarze rewitalizacji w latach 2017-2019 znajduje się w tabeli 10 umieszczonej w Aneksie.

Część przedsięwzięć ukierunkowana była na osiągnięcie dwóch lub trzech celów. Przedsięwzięcia rozpoczęte lub zrealizowane w latach 2017-2019 były ukierunkowane na osiągnięcie wszystkich celów zaplanowanych Programie. W ramach celu pierwszego **Rozwój kapitału społecznego oraz zmniejszenie skali negatywnych zjawisk społecznych, w tym wzrost aktywności i poziomu integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji** rozpoczęto lub zrealizowano 11 przedsięwzięć, cel drugi **Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej** 7 przedsięwzięć. Do osiągnięcia celu trzeciego **Poprawa standardu budynków mieszkalnych i otoczenia mieszkalnego** dążono poprzez realizację 6 przedsięwzięć.

Zgromadzone dane wskazują na to, że zrealizowano znaczną część przedsięwzięć zarówno w sferze społecznej jak i gospodarczej oraz infrastrukturalnej. W związku z tym

uzyskany wynik oznacza, że proces rewitalizacji prowadzony jest kompleksowo. Jednocześnie uwagę zwraca to, że realizowane przedsięwzięcia wykazują komplementarność problemową. Efekt ten uzyskano dzięki temu, że znaczna część przedsięwzięć ukierunkowana jest na osiągnięcie więcej niż jednego celu. Wzajemne powiązania realizowanych przedsięwzięć oraz ich oddziaływanie na poszczególne sfery życia mieszkańców obszaru rewitalizacji zostało przedstawione w tabeli 5 i 6 .

Tabela 5. Komplementarność problemowa przedsięwzięć podstawowych zrealizowanych w latach 2017-2019.

Lp.	Przedsięwzięcie	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera infrastrukturalna
DZIAŁANIA PODSTAWOWE				
1	Profilaktyka alkoholowa, aktywizacja i integracja osób dotkniętych chorobą alkoholową, w tym wsparcie psychologiczne dla rodzin osób uzależnionych od alkoholu z obszaru rewitalizacji	X		
2	Opracowanie i realizacja działań kulturalnych budujących nowy wizerunek obszaru rewitalizacji, jako miejsca otwartego dla nowych mieszkańców i zrywającego z niechlubną tradycją „Małej Moskwy”	X		
3	Działania edukacyjne dla uczniów, w tym mieszkańców obszaru rewitalizacji, w zakresie promocji wolontariatu – utworzenie centrum wolontariatu na terenie placówki edukacyjnej przy ul. Wojska Polskiego 38.	X	X	
4	Odbudowa naturalnych więzi społecznych poprzez organizację zajęć dla rodziców z zakresu pedagogiki zabawy oraz warsztatów umiejętności rodzicielskich	X		
5	Szkolenia dla pracowników socjalnych, w zakresie aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem	X		
6	Promowanie oraz wspólna realizacja inicjatyw lokalnych na obszarze rewitalizacji przez JST oraz mieszkańców terenu	X		X
7	Opracowanie i wdrożenie Programu Aktywności Lokalnej, (w tym m.in. wdrożenie do realizacji działań animacyjnych zwiększających poziom aktywności i integracji społecznej)	X	X	X
9	Działania edukacyjne zwiększające społeczne kompetencje mieszkańców obszaru zdegradowanego, w tym poziom wiedzy w zakresie konieczności dbałości o otoczenie zasobów mieszkaniowych	X	X	X
10	Tworzenie i realizacja atrakcyjnych ofert rekreacyjnych i kulturalnych dla mieszkańców w sposób kompleksowy, łączące lokalne zasoby	X	X	

	podmiotów użyteczności publicznej, komercyjnych oraz społecznych		
12	Promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy	X	X
13	Zagospodarowanie pomieszczeń znajdujących się na parterze budynku na oś. Świerkowym na działalność gospodarczą w zakresie usług i handlu	X	X
16	Inwestycje drogowe w obszarze rewitalizacji (w tym oświetlenie) – ul. Piska, ul. Konstytucji 3 Maja, ul. Kanałowa, ul. Witosa, Mieszka I	X	X
19	Przeprowadzenie prac melioracyjnych w celu obniżenia poziomu wód gruntowych i zmniejszenia degradacji budynków przez wilgoć – naprawa, utrzymanie i pogłębienie rowów melioracyjnych		X
20	Termomodernizacja budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji – do realizacji przez wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe	X	X

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego.

Tabela 6. Komplementarność problemowa przedsięwzięć uzupełniających zrealizowanych w latach 2017-2019.

Lp.	Przedsięwzięcie	Cel I Sfera społeczna	Cel II Sfera gospodarcza	Cel III Sfera infrastrukturalna
PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE				
1	Poprawa jakości sąsiedztwa poprzez działania animacyjne, odtwarzanie i wzmacnianie więzi społecznych; inicjowanie sąsiedzkich przedsięwzięć wspólnych	X		
3	Przedsięwzięcia w zakresie dbałości o środowisko (ewidencja drzewostanu; działania edukacyjne w zakresie ptaków na tym obszarze)	X		X
4	Tworzenie koncepcji zagospodarowania terenu np. z zastosowaniem konsultacji społecznych	X		X
5	Uporządkowanie spraw związanych z wyprowadzaniem psów	X		X
6	Zastosowanie instrumentów wsparcia zatrudnienia podczas procesu rewitalizacji poprzez podjęcie współpracy pomiędzy instytucjami pomocy społecznej oraz Powiatowym Urzędem Pracy, włączając zwiększenie aktywności Klubu Integracji Społecznej	X	X	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego.

Większość działań przeprowadzonych w ramach przedsięwzięć o charakterze podstawowym (12) i uzupełniającym (3) dotyczyła całej gminy i częściowo oddziaływała na obszar rewitalizacji. Bezpośrednio do mieszkańców obszaru rewitalizacji skierowano następujące przedsięwzięcia podstawowe:

7. Opracowanie i wdrożenie Programu Aktywności Lokalnej, (w tym m.in. wdrożenie do realizacji działań animacyjnych zwiększających poziom aktywności i integracji społecznej).
9. Działania edukacyjne zwiększające społeczne kompetencje mieszkańców obszaru zdegradowanego, w tym poziom wiedzy w zakresie konieczności dbałości o otoczenie zasobów mieszkaniowych.
13. Zagospodarowanie pomieszczeń znajdujących się na parterze budynku na os. Świerkowym na działalność gospodarczą w zakresie usług i handlu.
20. Termomodernizacja budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji z uwzględnieniem ich historycznej wartości – do realizacji przez wspólnoty mieszkaniowe.

Do przedsięwzięć uzupełniających skierowanych bezpośrednio do mieszkańców gminy należały:

3. Przedsięwzięcia w zakresie dbałości o środowisko.
4. Tworzenie koncepcji zagospodarowania terenu np. z zastosowaniem konsultacji społecznych.

W kolejnych latach realizacji Programu planowane jest rozpoczęcie następujących przedsięwzięć:

14. Rewitalizacja ulicy Konstytucji 3 Maja i okolic – zagospodarowanie przestrzeni i poprawa infrastruktury.
15. Rewitalizacja przestrzeni w obszarze rewitalizacji poprzez zagospodarowanie i ujednoczenie terenów wokół budynków.
17. Opracowanie zasad udostępniania gruntów gminnych pod zabudowę garażową.
18. Opracowanie modelowej strategii zarządzania odpadami.

Oceny oraz potrzeby i oczekiwania mieszkańców dotyczące działań realizowanych i przyszłych

Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji odpowiadają ważnym potrzebom i oczekiwaniom sformułowanym przez mieszkańców i ekspertów w trakcie badań. Do najpilniejszych działań wskazanych przez mieszkańców należy przebudowa skrzyżowania ulic Konstytucji 3 Maja, Mieszka I oraz Władysława Jagiełły. W związku ze zmianą organizacji parkingów przy ulicy Konstytucji 3 Maja oraz ograniczeniem widoczności na drodze skrzyżowanie zostało uznane przez wszystkich uczestników spacerów badawczych oraz wywiadów swobodnych za stwarzające zagrożenie przede wszystkim dla pieszych, ale także dla kierowców.

Mieszkańcy deklarowali zadowolenie z położenia obszaru względem instytucji, z których korzystają (urzędy, ośrodek zdrowia, punkty usługowe i handlowe itp.) oraz placówek handlowo-usługowych. Twierdzili, że mają możliwość zaspokojenia swoich potrzeb w dogodny sposób. Niektórzy uczestnicy badań wskazali na potrzebę dostępu do dodatkowego sklepu spożywczego (E2, M1, M2, M3, M4). Obecnie na terenie obszaru znajduje się jeden sklep, który oferuje produkty w wysokich cenach. Dostępność sklepu oferującego tańsze produkty jest głównie potrzebą osób starszych. Zadanie gminy mogłoby polegać na stworzeniu odpowiednich warunków dla utworzenia takiego sklepu.

Ważną potrzebą mieszkańców jest termomodernizacja budynków mieszkalnych z mieszkaniami komunalnymi (E2, E3, M5, M9). Termomodernizacja budynków odbywa się przede wszystkim w częściach obszaru, w których powstały wspólnoty mieszkaniowe. Budynki, w których znajdują się mieszkania komunalne rzadziej były poddawane termomodernizacji.

Mieszkańcy oraz eksperci zwrócili szczególną uwagę na teren pomiędzy ulicami Konstytucji 3 Maja, Władysława Jagiełły i Kanałową (E1, E3, M1, M2, M3, M4, M5, M8, M9). Jest to obszar, w którym dostrzegają potencjał umożliwiający zaspokojenie potrzeb związanych ze spędzaniem czasu wolnego i rekreacją oraz integrację mieszkańców obszaru rewitalizacji. Oczekiwane działania dotyczą:

- 1) Poprawy poczucia bezpieczeństwa poprzez montaż oświetlenia szczególnie wzdłuż ulicy Kanałowej i Władysława Jagiełły. Obecnie ta część pozbawiona jest oświetlenia, a mieszkańcy deklarują obawy dotyczące poruszaniu się w obszarze w godzinach wieczornych.
- 2) Organizacji atrakcyjnego i bezpiecznego placu zabaw dla dzieci.
- 3) Uporządkowania kwestii gospodarowania odpadami socjalno-bytowymi.
- 4) Zabezpieczenie stref do parkowania samochodów.

Powyższe zmiany sprzyjać będą rozwiązaniu problemu mówiącego o niskim standardzie otoczenia mieszkalnego (mieści się tu problem gospodarowania odpadami) i konfliktach pomiędzy mieszkańcami wynikających min. z różnych oczekiwań co do spędzania czasu wolnego (seniorzy oczekują spokoju, osoby młodsze aktywności). Działania na rzecz rozwiązywania ww. problemów zawarte są w przedsięwzięciu 14 i przedsięwzięciu 15. Zagospodarowanie terenu zapewni przede wszystkim takie rozmieszczenie aktywności dzieci i młodzieży, które nie będzie kolidować ze sposobami korzystania z przestrzeni publicznej przez seniorów.

Zasada partycypacji w procesie rewitalizacji w Słubicach była realizowana na dwa sposoby. Pierwszym było konsultowanie działań z mieszkańcami. Członkowie wspólnot deklarowali zaangażowanie w konsultowanie koncepcji zagospodarowania przestrzeni przy ulicy Konstytucji 3 Maja, Kanałowej i Władysława Jagiełły. W konsultacjach tych najemcy mieszkań komunalnych reprezentowani byli przez Dyrektora Zakładu Administracji Mieniem Komunalnym. Negatywnie ocenili brak informacji na temat planowanych zmian i deklarowali

zainteresowanie i gotowość udziału w konsultacjach w przyszłości (M4, M5). Drugim przejawem partycypacji we wdrażaniu przedsięwzięć był udział mieszkańców w ich realizacji. Zarówno członkowie wspólnot mieszkaniowych jak i najemcy mieszkań komunalnych (poprzez wzrost składki na fundusz remontowy) ponosili koszty termomodernizacji. Zakres decyzji możliwych do podjęcia przez członków wspólnot był szerszy. Decydowali np. o kolorze elewacji współtworząc w ten sposób przestrzeń w miejscu zamieszkania.

Źródła finansowania przedsięwzięć

W harmonogramie realizacji przedsięwzięć zawartym w programie zaplanowano zróżnicowane źródła finansowania. Poza budżetem gminy były to: EFS, EFRR, budżet państwa, inne środki publiczne, środki prywatne. Zaproponowane zestawienie źródeł finansowania realizowało zasadę komplementarności wymaganą na etapie programowania procesu rewitalizacji. W trakcie wdrażania przedsięwzięć zasada komplementarności źródeł finansowania także była stosowana. Środki na rozpoczęte lub prowadzone przedsięwzięcia pochodziły zarówno z budżetu gminy jak i z innych źródeł publicznych oraz ze źródeł prywatnych.

Budżet gminy był dominującym źródłem finansowania. Z innych środków publicznych skorzystano podczas realizacji przedsięwzięcia 5. Szkolenia dla pracowników socjalnych w zakresie aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem oraz metod pracy z osobami w kryzysie. Do realizacji przedsięwzięcia wykorzystano środki pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, które składają się na budżet Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Środki prywatne były głównym źródłem finansowania przedsięwzięcia 20. Termomodernizacja budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji z uwzględnieniem ich historycznej wartości. Podmiotami odpowiedzialnymi za przedsięwzięcie były wspólnoty mieszkaniowe. Ich członkowie ponieśli jego koszty. Z tego też powodu gmina nie ma dostępu do dokumentów z realizacji przedsięwzięcia i koszt przedsięwzięcia nie został oszacowany.

Część przedsięwzięć, których finansowanie miało pochodzić z budżetu gminy została zrealizowana bezkosztowo. Jako przedsięwzięcie bezkosztowe rozumiany jest taki sposób realizacji, który nie wiąże się z bezpośrednim wydatkowaniem środków na poszczególne zadania, a jego przeprowadzenie możliwe jest poprzez wykonywanie niezbędnych czynności przez pracowników jednostek gminnych (Urząd Miejski, OPS).

Ponadto część przedsięwzięć rewitalizacyjnych została zrealizowana w ramach działań obejmujących całą gminę. Przykładem przedsięwzięcia tego rodzaju jest 19. Przeprowadzenie prac melioracyjnych w celu obniżenia poziomu wód gruntowych i zmniejszenia degradacji budynków przez wilgoć – naprawa, utrzymanie i pogłębienie rowów melioracyjnych.

Podsumowanie

Ocena zakresu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych polegała na analizie danych dotyczących ich wdrażania. Dotyczyła przede wszystkim zgodności podejmowanych działań z harmonogramem oraz potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców obszaru rewitalizacji. Ważnym uzupełnieniem powyższych rozważań były sposoby finansowania przedsięwzięć. Poniżej znajdują się najważniejsze wnioski z przeprowadzonych analiz.

- ⇒ Przebieg realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w latach 2017-2019 był zbliżony do harmonogramu zaplanowanego w Programie. Większość działań rozpoczęto w zaplanowanych terminach. Ewentualne przesunięcie terminu rozpoczęcia działań na ogół mieściło się w czasie zaplanowanym na jego całkowitą realizację. Zmiany w tym zakresie dotyczyły nielicznych przedsięwzięć i związane były (1) z ich przeprowadzeniem przez inny podmiot lub (2) przesunięciem terminu rozpoczęcia w związku z wymogami organizacyjnymi.
- ⇒ Przedsięwzięte działania realizują zasadę komplementarności problemowej. Wynika to stąd, że w ciągu trzech lat realizacji Programu podjęto próbę oddziaływania na każdą ze sfer, w których zdiagnozowano zjawiska kryzysowe.
- ⇒ W realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaznacza się także komplementarność źródeł finansowania. Za szczególnie ważny uznać należy udział środków prywatnych w realizacji przedsięwzięć technicznych (termomodernizacje budynków mieszkalnych).
- ⇒ Uwagę należy zwrócić na niski stopień realizacji zasady koncentracji, zawartej w ustawowej definicji rewitalizacji. W przypadku większości przedsięwzięć prowadzone działania obejmowały swoim zasięgiem całą gminę. Brak koncentracji na problemach występujących w obszarze rewitalizacji może spowodować brak trwałych rezultatów podejmowanych działań. Koncentrację na przeciwdziałaniu zjawiskom kryzysowym w obszarze rewitalizacji może przynieść rozpoczęcie kolejnych zaplanowanych przedsięwzięć. Są one szczególnie ważne z uwagi na to, że odpowiadają na potrzeby i oczekiwania mieszkańców.
- ⇒ Realizacja części przedsięwzięć miała charakter partycypacyjny.

2.3. Stopień realizacji celów GPR gminy Słubice

Podstawowym zadaniem procesów rewitalizacji jest wyprowadzanie obszarów zdegradowanych z sytuacji kryzysowych. Gminne programy rewitalizacji są dokumentami strategicznymi zawierającymi plany działań na rzecz przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom i pozytywnych zmian w sferach, w których dostrzeżono stany kryzysowe. Zadaniem oceny aktualności i stopnia realizacji programów jest ustalenie, na ile zaplanowane działania przyczyniają się do rozwiązywania problemów i osiągnięcia celów.

Rewitalizacja jest procesem wieloletnim. Zgodnie z literaturą przedmiotu trwałe efekty działania są dostrzegalne w obszarach zdegradowanych po kilku, kilkunastu latach. Dlatego też spodziewanym rezultatem oceny stopnia realizacji celów Programu gminy Słubice nie jest obserwacja znaczących zmian w sferze społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej. Prowadzone analizy powinny przynieść ogólną ocenę ewentualnych zmian w obszarze rewitalizacji oraz informację o stanie poszczególnych sfer w pozostałych częściach gminy. Szczególnie ważne jest ustalenie, czy koncentracji działań w obszarze rewitalizacji nie towarzyszy pogarszanie się sytuacji w sferze społecznej, gospodarczej i technicznej w innych miejscach.

Stopień realizacji celów GPR gminy Słubice został ustalony na podstawie dwóch metod. Pierwszą z nich była analiza danych zastanych, która pozwoliła na określenie wartości wskaźników w sferach, w których zdiagnozowano stany kryzysowe. Szczegółowe zestawienie danych dotyczących stanu zjawisk społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych w całej gminie z 2016 i 2019 roku w wartościach bezwzględnych (liczba) i względnych (wartość wskaźników) znajduje się w Aneksie w tabelach 12, 13 i 14. Drugim źródłem informacji były badania jakościowe zrealizowane techniką wywiadów swobodnych z mieszkańcami i spacerów studyjnych z ekspertami.

Wyniki analiz dotyczących stopnia realizacji celów GPR gminy Słubice zostały zawarte w trzech częściach. Części te odpowiadają sferom, w których odnotowano przejawy degradacji. Najpierw podstawiono wyniki analiz dotyczące sfery społecznej, następnie gospodarczej i technicznej.

Zmiany w sferze społecznej

Cele sformułowane w programie rewitalizacji odpowiadają problemom zdiagnozowanym w obszarze zdegradowanym. W sferze społecznej głównym problemem był wysoki poziom ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym. Do zjawisk kryzysowych sferze społecznej należał wysoki poziom ubóstwa i niewydolności ekonomicznej rodzin, wysoki poziom bezrobocia, wysoki poziom wykluczenia społecznego oraz niski poziom aktywności obywatelskiej. Znaczna część wskaźników zastosowanych do określenia stanu sfery społecznej nie tylko wykazywała negatywne odchylenie względem średniej wartości dla gminy, ale także przyjmowała stosunkowo wysokie wartości. Cel sformułowany dla ukierunkowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w sferze społecznej wskazywał na konieczność ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO ORAZ ZMNIEJSZENIA SKALI NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH, W TYM WZROST AKTYWNOŚCI I POZIOMU INTEGRACJI MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI. Do zaplanowanych kierunków działań należy:

- 1) Integracja mieszkańców, zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz ograniczenie problemów społecznych.
- 2) Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców na rzecz realizacji inicjatyw lokalnych.

3) Wzrost poczucia bezpieczeństwa i poprawa jakości życia.

W 2017 r. poddano analizie wartości 20 wskaźników określających stan sfery społecznej. W 2019 roku ustalono wartość 18 wskaźników z powodu braku dostępu do danych na temat liczby rodzin dysfunkcyjnych oraz liczby osób bezrobotnych niezarejestrowanych. Zestawienie średnich wartości wskaźników w gminie i w obszarze rewitalizacji znajduje się w tabeli 12. Kolorem szarym zostały w niej oznaczone wartości, które przekraczają średnie stany w gminie i jednocześnie wskazują na pogorszenie sytuacji.

W 2019 roku zaobserwowano poprawę wartości wskaźników w sferze społecznej. Znaczna poprawa nastąpiła w zakresie liczby osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej, liczby dzieci objętych pomocą finansową, liczby osób z niepełnosprawnością ubiegających się o wsparcie, liczby prowadzonych „Niebieskich kart”, liczby rodzin objętych dozorem kuratorskim, liczby czynów karalnych, liczby osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych oraz uzyskujących wsparcie w programach UE. Wzrost odnotowano w zakresie poziomu obciążenia demograficznego, liczby rodzin korzystających z Funduszu Alimentacyjnego, liczby osób uzależnionych od alkoholu, liczby zarejestrowanych przestępstw i liczby interwencji Policji. W przypadku pozostałych wskaźników nie odnotowano znaczących zmian.

Ważną zmianą jest wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Wynik ten wskazuje na niekorzystne zmiany w zakresie poziomu obciążenia demograficznego i starzenie się społeczności Słubic. Jest to ważna wskazówka dla prac związanych z opracowywaniem dokumentów strategicznych określających kierunki działań polityki społecznej miasta.

Interesujący efekt odnotowano w odniesieniu do liczby osób uzależnionych od alkoholu. Liczba osób uzależnionych od alkoholu na 100 mieszkańców w gminie wzrosła z 0,81 do 1,06. Wynik ten można jednak interpretować pozytywnie jako efekt realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W ramach przedsięwzięcia 1. Profilaktyka prozdrowotna, aktywizacja i integracja osób uzależnionych, w tym wsparcie psychologiczne dla członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu z obszaru rewitalizacji zatrudniono dwoje dodatkowych terapeutów uzależnień. Rezultatem ich działalności może być nakłonienie większej liczby osób uzależnionych do podjęcia terapii i wzrost statystyk.

Negatywne odchylenie w obszarze rewitalizacji w porównaniu ze średnią wartością w gminie odnotowano w 2017 r. w 14 przypadkach (tabela 7), w 2019 r. w 9. Jednocześnie warto wskazać, że wartość 10 wskaźników uległa poprawie. Pogorszenie odnotowano w 5 przypadkach. Wartość trzech wskaźników uległa pogorszeniu w porównaniu z 2017 r. i jednocześnie wykazała negatywne odchylenie względem średniej dla całej gminy. Nasilenie negatywnych zjawisk odnotowano w zakresie liczby osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej i liczby rodzin korzystających ze wsparcia OPS, liczby osób w wieku poprodukcyjnym, liczby rodzin objętych dozorem kuratorskim, liczby zarejestrowanych przestępstw i liczby interwencji Policji.

Wartość dwóch pierwszych wskaźników uległa pogorszeniu w ciągu pierwszych trzech lat funkcjonowania programu i jednocześnie negatywnie odchyła się od średniej wartości w gminie. Możliwym wyjaśnieniem jest tu wzrost w zakresie liczby osób w wieku

poprodukcyjnym na 100 mieszkańców. Wzrost poziomu obciążenia demograficznego skutkuje wzrostem zapotrzebowania na wsparcie instytucji pomocowych.

Na uwagę zasługuje nasilenie zjawisk związanych z przestępczością i naruszeń prawa. Chociaż wszystkie wskaźniki tego kryterium wypadają korzystnie w porównaniu ze średnią w gminie to w przypadku liczby zarejestrowanych przestępstw i liczby interwencji policji odnotowano nieznaczne pogorszenie.

Tabela 7. Zjawiska kryzysowe w obszarze rewitalizacji w sferze społecznej w latach 2016-2019

Kryterium	Wskaźnik (na 100 mieszkańców)	2016 r.		2019 r.	
		Średnia wartość w gminie	Wartość w obszarze rewitalizacji	Średnia wartość w gminie	Wartość w obszarze rewitalizacji
Poziom ubóstwa	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej	4,71	6,92	4,15	7,8
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS	2,46	3,4	2,43	3,66
	Liczba dzieci objętych pomocą finansową - stypendium szkolne	0,97	1,76	0,31	0,47
Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba dzieci objętych pomocą finansową - wyprawka szkolna (dzieci niepełnosprawne)	0,16	0,24	0,01	0,07
Poziom obciążenia demograf.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	16,84	13,05	19,17	17,15
Poziom aktywności społecznej	Liczba siedzib organizacji pozarządowych	0,36	0	0,39	0,07
Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba osób z niepełnosprawnością, które złożyły wniosek do PCPR	1,06	1,2	0,46	0,36
	Liczba rodzin dysfunkcyjnych	0,57	0,79	Brak danych	Brak danych
	Liczba rodzin korzystających z Funduszu Alimentacyjnego	0,09	0,43	0,38	0,27
	Liczba prowadzonych „Niebieskich kart”	0,44	0,3	0,17	0,17
	Liczba rodzin objętych dozorem kuratorskim	0,64	1,21	0,39	0,47
	Liczba najemców korzystających z mieszkań socjalnych	0,21	1,64	0,23	1,69
	Liczba osób uzależnionych od alkoholu	0,81	1,76	1,06	1,49
Poziom przestępczości i naruszeń prawa	Liczba zarejestrowanych przestępstw	2,14	0,61	2,71	0,75
	Liczba czynów karalnych osób nieletnich	0,12	0	0,03	0
	Liczba interwencji	9,84	9,29	14,82	9,69
Poziom bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych	0,49	1,15	Brak danych	Brak danych
	Liczba osób bezrobotnych	2,02	2,19	0,50	0,88
Poziom długotrwałego bezrobocia	Liczba osób długotrwanie bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach)	0,74	0,85	0,11	0,27
Wsparcie UE	Liczba osób objętych wsparciem w ramach pomocy UE	0,25	0,24	0,16	0,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego i GPR.

W pozostałych częściach miasta także odnotowano zmiany odzwierciedlające tendencje gminne (tabela 12). W latach 2016-2019 wartość większości wskaźników zmieniła się pozytywnie. Pogorszeniu uległy przejawy nielicznych zjawisk negatywnych. Na uwagę zasługują zmiany w obszarze 2, 8, 11 i 15.

Szczególną obserwacją należy objąć obszar 2, 11 i 15. W wymienionych obszarach znaczna część zjawisk negatywnych uległa poprawie lub nie zmieniła się. W ich granicach odnotowano największą liczbę wartości wskaźników, które uległy pogorszeniu (odpowiednio 7, 9 i 6). Na ogół zmiany te nie były znaczące. W obszarze 2 znaczne pogorszenie sytuacji zaobserwowano w odniesieniu do liczby osób uzależnionych od alkoholu. Wskaźnik ten można ostrożnie interpretować, tak jak zmiany zachodzące w tym zakresie na obszarze całej gminy. Można je uznać za efekt wzrostu aktywności terapeutów uzależnień, co statystycznie przejawia się wzrostem zarejestrowanych osób z uzależnieniem alkoholowym. Zauważalny jest tu także znaczny wzrost liczby osób korzystających z funduszu alimentacyjnego. Natomiast w obszarach 11 i 15 znaczne pogorszenie odnotowano w odniesieniu do liczby interwencji Policji.

Ostatnim zjawiskiem zaobserwowanym na podstawie wartości wskaźników zjawisk negatywnych jest poprawa sytuacji w pozostałych częściach obszaru zdegradowanego, do których leży obszar funkcjonalny nr 6, 8, 10 i 14 (tabela 12).

Wywiady z mieszkańcami wskazały brak zmian w zakresie kapitału społecznego mieszkańców. W obszarze rewitalizacji utrzymuje się występowanie takich negatywnych zjawisk jak konflikty i niski poziom poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania.

W trakcie diagnozy społecznej przeprowadzonej na potrzeby Programu w 2017 r. stwierdzono występowanie silnych konfliktów sąsiedzkich wśród mieszkańców. Badania zrealizowane na potrzeby prezentowanych czytelnikowi analiz wykazały brak zmian w tym zakresie. Występujące konflikty mają dwa główne źródła. Pierwsze dotyczy przeciwnych sposobów spędzania czasu wolnego przez mieszkańców. Niektórzy seniorzy oczekują ciszy i spokoju, natomiast dzieci i młodzież sięgają po aktywne formy powodujące hałas. Drugie źródło związane jest z czasem zamieszkiwania w obszarze rewitalizacji. Linia podziału przebiega pomiędzy osobami mieszkającymi w obszarze od wielu lat, charakteryzującymi się silnym przywiązaniem do miejsca i traktowaniem obszaru jako własny oraz mieszkańcami nowymi. Można się spodziewać, że oczekiwane zmiany będą dostrzegalne po realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w najbliższych latach. dotyczą one bezpośrednio wymienionych problemów i zostały omówione w drugiej części rozdziału.

Zmiany w sferze gospodarczej

W 2017 roku do ustalenia zjawisk negatywnych w sferze gospodarczej wykorzystano dwa wskaźniki: poziom aktywności gospodarczej i dostępność miejsc pracy. W 2020 r. nie uzyskano dostępu do liczby ofert pracy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w 2019 r.

Głównym problemem zdiagnozowanym w sferze gospodarczej w 2017 r. był niski poziom aktywności gospodarczej mieszkańców, który miał dwa przejawy. Pierwszym była

mała liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki w porównaniu ze średnią w gminie, drugim mniejsza liczba ofert pracy zgłoszonych w Powiatowym Urzędzie Pracy.

W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy obszaru rewitalizacji w sferze gospodarczej zdecydowano, że podstawowym celem będzie tu POPRAWA WARUNKÓW PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ. Cel ten jest realizowany poprzez wdrażanie następujących kierunków działań:

- 1) Poprawa dostępności do usług komercyjnych i handlowych.
- 2) Wzrost możliwości i kompetencji mieszkańców w zakresie aktywności gospodarczej.

Dane dotyczące poziomu aktywności gospodarczej w gminie uległy pogorszeniu. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki na 100 mieszkańców spadła z 9,13 do 8,08. Największy spadek (z 18,42 do 8,34; tabela 13) odnotowano w 4 obszarze funkcjonalnym tworzonym przez następujące ulice Słubic: Kopernika od nr 1-17, od nr 60 do końca, Księdza Augustyna Szamarzewskiego, Mickiewicza, Nadodrzańska, Wałowa. Mimo tego na koniec roku 2019 r., inaczej niż można byłoby się spodziewać, liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców spadła w mieście z 2,02 do 0,5 (tabela 12). Zmiany w poziomie aktywności gospodarczej mieszkańców pozostałych części Słubic – zarówno wzrost jak i spadek – były mniej znaczące.

Stan sfery gospodarczej w obszarze rewitalizacji przedstawia się odmiennie. W roku 2019 odnotowano tu wzrost w porównaniu z rokiem 2016 z 6,31 zarejestrowanych podmiotów gospodarki na 100 mieszkańców do 7,05. Warto jednocześnie podkreślić, że pozytywnym zmianom w sferze gospodarczej towarzyszył spadek liczby osób bezrobotnych na 100 mieszkańców (z 2,19 do 0,88; tabela 7).

Tabela 8. Zjawiska kryzysowe w obszarze rewitalizacji w sferze gospodarczej w latach 2016-2019

Kryterium	Wskaźnik (na 100 mieszkańców)	2016 r.		2019 r.	
		Średnia wartość w gminie	Wartość w obszarze rewitalizacji	Średnia wartość w gminie	Wartość w obszarze rewitalizacji
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki	9,13	6,31	8,08	7,05
Dostępność miejsc pracy	Liczba ofert pracy	2,79	0,49	Brak danych	Brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i GPR.

Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców częściowo realizuje cel II Programu. Jednak wypowiedzi mieszkańców wskazują na brak zmian w dostępności usług komercyjnych i handlowych w obszarze rewitalizacji. O czym, wspomiano, zmiany w tym zakresie będą się wiązać z ważną potrzebą części mieszkańców, szczególnie seniorów, którą jest dostępność dodatkowego sklepu (sklepów) spożywczego. Mieszkańcy ci szczególnie dotkliwie odczuwają

skutki braku konkurencji w postaci stosunkowo wysokich cen. Jednocześnie, inaczej niż młodszy mieszkający, deklarują występowanie ograniczeń w korzystaniu z bogatej oferty zlokalizowanej w centrum miasta.

Zmiany w sferze technicznej

Podobnie jak w sferze gospodarczej, problemy w sferze technicznej określono w 2017 r. na podstawie dwóch wskaźników: udział budynków mieszkalnych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych na danym obszarze oraz udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1988 r. w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych na danym obszarze. W odniesieniu do 2019 r., z uwagi na brak dostępu do danych, zastosowano jedynie pierwszy wskaźnik oraz informacje zawarte w dokumentach przekazane przez mieszkańców oraz ekspertów w trakcie badań jakościowych.

Podstawowym problemem w sferze technicznej zdiagnozowanym w obszarze rewitalizacji w 2017 r. był niski standard komunalnych i socjalnych lokali mieszkalnych oraz otoczenia mieszkalnego. Przejawiał się w niskim poziomie wartości zasobu mieszkaniowego, szczególnie w złym stanie technicznym budynków w obszarze, degradacji wyposażenia przestrzeni publicznej, braku koncepcji zagospodarowania przestrzeni publicznej, występowaniu barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych, dużym natężeniu ruchu samochodowego w niektórych częściach obszaru oraz złym stanie części dróg i niewystarczającej liczbie miejsc parkingowych.

Opracowując strategię przeciwdziałania problemom technicznym obszaru rewitalizacji zdecydowano, że kluczowym celem działań będzie **POPRAWA STANDARDU BUDYNKÓW MIESZKALNYCH I OTOCZENIA MIESZKALNEGO**. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji celu ukierunkowane są na:

- 1) Poprawę stanu infrastruktury drogowej.
- 2) Poprawę stanu zasobu mieszkaniowego.
- 3) Poprawę standardu otoczenia mieszkalnego.

Udział budynków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w poszczególnych częściach miasta w latach 2016-2019 nie zmienił się. Oznacza to, że w obszarze rewitalizacji jest on stosunkowo wysoki, co stanowi wskazanie do kontynuacji Programu. Dostępne dane na temat stanu budynków dotyczą jedynie obszaru rewitalizacji i są zawarte w monitoringach rzeczowych opracowanych przez Urząd Miejski. Wskazują one na zachodzenie pozytywnych zmian w sferze technicznej. W latach 2017-2019 termomodernizacji poddano 6 budynków mieszkalnych przy ul. Konstytucji 3 maja, Kanałowej i Władysława Jagiełły.

Na rzecz realizacji celu III zaliczyć także należy efekty innych działań w infrastrukturze. Należy do nich przebudowa i modernizacja nawierzchni przy ulicy Piskiej i Witosa, wymiana chodnika przy ulicy Piskiej, przeprowadzenie prac melioracyjnych w obszarze rewitalizacji oraz prace wykonane przy ulicy Mieszka I.

Dodatkowo mieszkańcy zwracali uwagę na efekty działań w przestrzeni publicznej związane z wycinką drzew przy ulicy Władysława Jagiełły. W momencie badania deklarowali

akceptację dla zmian, które początkowo budziły ich niezadowolenie. Obecnie oczekują uregulowania nowych nasadzeń tak, aby (1) nie ograniczały ruchu samochodów przy budynkach mieszkalnych i (2) w przyszłości nie stanowiły zagrożenia dla pieszych poprzez ograniczenie widoczności osób poruszających się pieszo (zbyt gęste przypadkowe nasadzenia) (E2, M3, M9). Pozostałe oczekiwania i potrzeby mieszkańców dotyczące przedsięwzięć technicznych zostały opisane powyżej.

Tabela 9. Zjawiska kryzysowe w obszarze rewitalizacji w sferze technicznej w latach 2016-2019

Kryterium	Wskaźnik (na 100 mieszkańców)	2016 r.		2019 r.	
		Średnia wartość w gminie	Wartość w obszarze rewitalizacji	Średnia wartość w gminie	Wartość w obszarze rewitalizacji
Niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego	Udział budynków mieszkalnych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych na danym obszarze	17,36%	91,92%	17,36%	91,92%
	Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1988r w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych na danym obszarze	54,80%	93,94%	Brak danych	Brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i GPR.

Podsumowanie

Ocena stopnia realizacji celów Programu opierała się o dane dotyczące wartości wskaźników zjawisk kryzysowych, a także opinie osób związanych z procesem rewitalizacji. Na tej podstawie możliwe było ustalenie tendencji zmian występujących w obszarze rewitalizacji, ale także w innych częściach gminy. Analizy dotyczyły sfery społecznej, gospodarczej i technicznej. W ich efekcie ustalono, że:

- ⇒ Wartość wskaźników w sferze społecznej, gospodarczej i technicznej w obszarze rewitalizacji uległa poprawie w okresie poddanym analizie. Z uwagi na stosunkowo krótki okres oddziaływania efekt ten należy przypisać zarówno ogólnym pozytywnym tendencjom w gminie jak i realizowanym przedsięwzięciom rewitalizacyjnym.
- ⇒ Ważnym wnioskiem płynącym z badań jest stwierdzenie, że w trakcie podejmowania działań na rzecz eliminacji zjawisk kryzysowych w obszarze rewitalizacji nie doszło do znacznego pogorszenia sytuacji w pozostałych częściach gminy. Przeciwnie, wartości znacznej części wskaźników uległy poprawie lub pozostały na niezmiennym poziomie.
- ⇒ O ile wskaźniki dotyczące ubóstwa i wykluczenia wykazują pozytywne tendencje, o tyle deklaracje mieszkańców wskazują na występowanie znacznych potrzeb w poprawy zakresie kapitału społecznego. Dotyczy to szczególnie konfliktów i więzi oraz poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Odpowiedzią na te

problemy są przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowane do realizacji w kolejnych latach (Program Aktywności Lokalnej, zagospodarowanie otoczenia budynków mieszkalnych).

- ⇒ Cele skoncentrowane na sferze gospodarczej i technicznej zostały częściowo zrealizowane. Potrzeby mieszkańców wskazują na konieczność kontynuacji przedsięwzięć służących ich osiągnięciu. Dotyczą one przede wszystkim podnoszenia standardu budynków z mieszkaniami komunalnymi oraz ich otoczenia i wzrostu oferty handlowo usługowej w obszarze rewitalizacji.

WNIOSKI

Celem niniejszego opracowania była ocena aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Słubice na lata 2017-2023. Ocena dotyczyła trzech pierwszych lat realizacji programu. Została opracowana na podstawie analizy dokumentów, wyników badań jakościowych oraz analizy danych zastanych. Wyniki zastosowanych metod i technik badawczych pozwalają na sformułowanie następujących wniosków dotyczących aktualności i stopnia realizacji Programu:

I. PROGRAM REWITALIZACJI JEST REALIZOWANY ZGODNIE Z HARMONOGRAMEM

W latach 2017-2019 rozpoczęto realizację większości zaplanowanych przedsięwzięć. Niemal wszystkie zostały zainicjowane w czasie zaplanowanym na ich przeprowadzenie. W trakcie realizacji programu podmiot prowadzący elastycznie reagował na zachodzące okoliczności poprzez przesunięcie terminu rozpoczęcia działań bądź rezygnację z planowanych zadań na rzecz innych zaangażowanych instytucji i organizacji.

II. ZACHOWANIE KOMPLEMENTARNOŚCI PROBLEMOWEJ I KOMPLEMENTARNOŚCI ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Podejmowanie działań dotyczących wszystkich sfer objętych Programem rewitalizacji – społecznej, gospodarczej i technicznej – zapewnia występowanie komplementarności problemowej. Komplementarność źródeł finansowania zachowana jest przede wszystkim poprzez realizację zaplanowanych przedsięwzięć z budżetu gminy, ze środków prywatnych oraz innych środków publicznych.

III. DOMINACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ OBEJMUJĄCYCH CAŁĄ GMINĘ

Zdecydowana większość realizowanych przedsięwzięć obejmowała swoim zasięgiem całą gminę. W celu realizacji zasady koncentracji należy rozpocząć realizację działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie problemom występującym w obszarze rewitalizacji. Pozytywnym skutkiem oddziaływania na całą gminę są korzystne zmiany w zakresie niektórych zjawisk kryzysowych (np. przeciwdziałanie uzależnieniom).

IV. POZYTYWNE ZMIANY W SFERZE SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I TECHNICZNEJ W OBSZARZE REWITALIZACJI

W latach 2017-2019 odnotowano poprawę wartości większości wskaźników zjawisk kryzysowych we wszystkich sferach ujętych w Programie. Zmiany na ogół odzwierciedlają tendencje obserwowane w całej gminie. Nie mniej jednak pozwalają stwierdzić względną zgodność zaobserwowanych tendencji z celami założonymi w Programie.

V. POPRAWA WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW ZJAWISK KRYZYSOWYCH W CAŁEJ GMINIE

Analiza danych zastanych wykazała, że realizacji założeń Programu rewitalizacji nie towarzyszy pogorszenie lub powstanie stanów kryzysowych w pozostałych częściach obszaru zdegradowanego lub innych częściach gminy. Do pozytywnych zmian doszło na terenie całej gminy. Nieco gorsze efekty uzyskano w obszarach funkcjonalnych nr 2, 11

i 15. Obszary te należy objąć obserwacją w celu stwierdzenia ewentualnej trwałości niekorzystnych przemian bądź pogorszenia się negatywnych stanów.

VI. WYSTĘPOWANIE POTRZEB W ZAKRESIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO, DOSTĘPNOŚCI PODMIOTÓW HANDLOWYCH I USŁUGOWYCH ORAZ ZAGOSPODAROWANIA I PODNIESIENIA STANDARDU PRZESTRZENI WOKÓŁ BUDYNKÓW

Szczególnej aktywności wymagają potrzeby zgłaszane przez mieszkańców obszaru rewitalizacji i ekspertów. Potrzeby te są ze sobą ściśle powiązane i dotyczą podnoszenia kapitału społecznego, poczucia bezpieczeństwa oraz standardu budynków mieszkalnych i ich otoczenia. Rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów (zagrożenie wykluczeniem społecznym, konflikty pomiędzy mieszkańcami, poczucie zagrożenia w miejscu zamieszkania szczególnie po zmroku) będzie służyć kontynuacja procesu termomodernizacji budynków mieszkalnych z lokalami komunalnymi oraz zagospodarowanie przestrzeni pomiędzy nimi zgodnie z potrzebami zróżnicowanych kategorii mieszkańców.

W podsumowaniu, na podstawie przeprowadzonych analiz, należy stwierdzić, że Gminny Program Rewitalizacji Gminy Słubice na lata 2017-2023 jest aktualny, a stopień jego realizacji jest względnie zgodny z zaplanowanym harmonogramem.

ANEKS

Tabela 10. Realizacja przedsięwzięć podstawowych

Przedsięwzięcie	Liczba działań	Źródło danych	Termin realizacji	Opis
1. Profilaktyka prozdrowotna, aktywizacja i integracja osób uzależnionych, w tym wsparcie psychologiczne dla członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu z obszaru rewitalizacji	4	BS	2018-2023 r.	<p>W 2018 r. zatrudniono dwóch instruktorów terapii uzależnień, którzy udzielali poradnictwa oraz motywowali do podjęcia lub kontynuowania leczenia odwykowego mieszkańców gminy, w tym z tych terenu rewitalizacji. Powyższe działanie służy rozwiązywaniu problemów społecznych w procesie wychodzenia z uzależnienia oraz objęciu wsparciem członków rodzin osób uzależnionych.</p> <p>Miało także miejsce udzielanie wsparcia dzieciom z rodzin dotkniętych uzależnieniem w placówkach wsparcia dziennego.</p> <p>Z poradnictwa specjalistycznego skorzystało w 2019 roku ponad 190 mieszkańców gminy, w tym z obszaru rewitalizacji. 6 osób zostało zmotywowanych do podjęcia leczenia odwykowego w trybie stacjonarnym. W zajęciach oferowanych w ramach placówki wsparcia dziennego (pomoc w odrabianiu lekcji, niwelowanie braków edukacyjnych, treningi umiejętności społecznych) uczestniczyło 30 dzieci, w tym 12 z obszaru rewitalizacji.</p> <p>Realizacja zadania przynosi oczekiwane skutki.</p>
2. Opracowanie i realizacja działań kulturalnych budujących nowy wizerunek obszaru rewitalizacji, jako miejsca otwartego dla nowych mieszkańców i zrywającego z niechlubną tradycją „Małej Moskwy”.	1	BS	2018-2020 r.	<p>Organizacja warsztatów podwórkowych na terenie rewitalizacji w lipcu 2019 r. w celu zachęcenie młodych ludzi do planowania własnej wspólnej przestrzeni a także w celu zwiększenia integracji dzieci z różnych środowisk i placówek edukacyjnych.</p> <p>Trzy grupy dzieci oraz jedna składająca się z osób dorosłych będących podopiecznymi środowiskowego Domu Samopomocy w Słubicach w dniu 26 lipca 2019 podczas zorganizowanych warsztatów podwórkowych przygotowali projekty aranżacji przestrzeni podwórka znajdującego się w obszarze rewitalizacji, które zostały ujęte w koncepcji zagospodarowania przestrzeni podwórka.</p> <p>Realizacja zadania przynosi oczekiwane skutki.</p> <p>Opisane powyżej działania realizują założenia przedsięwzięć nr 2, 9 i 12.</p>
3. Działania edukacyjne dla uczniów, w tym mieszkańców obszaru rewitalizacji, w zakresie promocji wolontariatu - utworzenie centrum wolontariatu na terenie	3	BS	2019-2021 r.	<p>Zachęcanie do realizacji inicjatyw lokalnych angażujących mieszkańców obszaru. Uczestnictwo w spotkaniach kadry zarządzającej placówkami oświatowymi w celu zainicjowania działań wolontarystycznych.</p> <p>Ujęcie idei wolontariatu w ofertach autorskich kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży z gminy Słubice.</p> <p>Realizacja zadania przynosi oczekiwane skutki.</p>

placówki edukacyjnej.

4. Odbudowa naturalnych więzi społecznych poprzez organizację zajęć dla rodziców z zakresu pedagogiki zabawy oraz warsztatów umiejętności rodzicielskich.	5	BS	2017-2021 r.	Organizacja szkolenia dla rodziców na temat umiejętności wychowawczych w celu poprawy integracji społecznej poprzez wzrost kompetencji wychowawczych, społecznych osób z terenu rewitalizacji. Zorganizowanie Soboty dla rodziców (Uniwersytetu dla Rodziców) oraz spotkań dla rodziców i nauczycieli w trzech placówkach edukacyjnych z zakresu prawnych, psychologicznych i społecznych zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Trzydziestu uczestników poszerzyło wiedzę i umiejętności z zakresu wychowania i opieki nad dziećmi. Realizacja zadania przynosi oczekiwane skutki.
5. Szkolenia dla pracowników socjalnych w zakresie aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem oraz metod pracy z osobami w kryzysie.	3	BS	2018-2020 r.	Organizacja szkolenia służącego udoskonalaniu warsztatu pracy pracowników socjalnych oraz członków interdyscyplinarnego zespołu ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie a dzięki temu nabywanie umiejętności przydatnych w codziennej pracy w celu podwyższenia efektywności pracy socjalnej. Zorganizowanie szkoleń z zakresu zastosowania nowych metod pracy z tzw. „trudnym klientem” oraz zwiększenia skuteczności poprzez podejmowanie interdyscyplinarnych działań w celu zwiększenia skuteczności interwencji i działań pomocowych. 32 uczestników szkoleń poszerzyło swoją wiedzę i umiejętności z zakresu skutecznych form interwencji kryzysowej i pomocy społecznej. Realizacja zadania przynosi oczekiwane skutki.
6. Promowanie oraz wspólna realizacja inicjatyw lokalnych na obszarze rewitalizacji przez JST oraz mieszkańców terenu.	2	BS	2018-2023 r.	Zrealizowanie inicjatywy lokalnej z zakresu kultury, sztuki i ochrony dziedzictwa narodowego oraz turystyki i krajoznawstwa. Zaangażowanie całej społeczności w realizację dwóch inicjatyw lokalnych angażujące w działania osoby, które poszerzyły zainteresowania. Liczba uczestników: około 170 osób. Realizacja zadania przynosi oczekiwane skutki.
7. Opracowanie i wdrożenie Programu Aktywności Lokalnej, (w tym m.in. wdrożenie do realizacji działań animacyjnych zwiększających poziom aktywności i integracji społecznej).	1	BS	2018-2021 r.	Zbieranie danych w celu sporządzenia diagnozy stanu problemów społecznych, by planować skuteczne działania w Programie Aktywności Lokalnej. Zbieranie i aktualizacja danych w celu zwiększenia skuteczności podejmowanej pracy socjalnej wśród mieszkańców obszaru. Realizacja zadania przynosi oczekiwane skutki.
8. Utworzenie i prowadzenie przez podmiot ekonomii społecznej Dziennego Domu „Senior +” na terenie rewitalizacji.	0	BS	2018-2021 r.	Działanie nie będzie realizowane z uwagi na zmianę zagospodarowania planowanych pomieszczeń a także z powodu utworzenia dziennego domu przez powiat słuwicki co uniemożliwia staranie się o środki z rządowego programu, co było w planach. Realizacja zadania przynosi oczekiwane skutki.
9. Działania edukacyjne zwiększające społeczne	2	BS	2018-2022 r.	Kompleksowa kampania ekologiczna zrealizowana w 2018 r. na terenie całego miasta, również w obszarze rewitalizacji.

kompetencje mieszkańców obszaru zdegradowanego, w tym poziom wiedzy w zakresie konieczności dbałości o otoczenie zasobów mieszkaniowych.					Realizacja działania dała pożądane rezultaty w postaci zwiększenia świadomości mieszkańców Słubic w zakresie dbałości o środowisko. Organizacja warsztatów podwórkowych w 2019 r. na terenie rewitalizacji w lipcu 2019 r. w celu zachęcenie młodych ludzi do planowania własnej wspólnej przestrzeni a także w celu zwiększenia integracji dzieci z różnych środowisk i placówek edukacyjnych. Trzy grupy dzieci oraz jedna składająca się z osób dorosłych będących podopiecznymi Środowiskowego Domu Samopomocy w Słubicach podczas zorganizowanych warsztatów podwórkowych przygotowały projekty aranżacji przestrzeni podwórka znajdującego się w obszarze rewitalizacji, które zostały ujęte w koncepcji zagospodarowania przestrzeni podwórka w tym celu przeprowadzono szereg zadań służących zwiększeniu integracji a co za tym idzie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Realizacja zadania przynosi oczekiwane skutki. Opisane powyżej działania realizują założenia przedsięwzięć nr 2, 9 i 12.
10. Tworzenie i realizacja atrakcyjnych ofert rekreacyjnych i kulturalnych dla mieszkańców w sposób kompleksowy łączące lokalne zasoby podmiotów użyteczności publicznej, komercyjnych oraz społecznych.	4	BS	2018-2019 r.	W 2018 r. rozszerzenie oferty SMOK, w zakresie organizacji atrakcyjnego Dnia Dziecka skierowanego do ogółu mieszkańców gminy, w tym z obszaru rewitalizowanego. Ponadto w celu zwiększania dostępu do oferty rekreacyjnej z wykorzystaniem dostępnych zasobów rozszerzono ofertę działań rekreacyjno-sportowych dla mieszkańców gminy (w tym mieszkańców obszaru). Dzięki podjętym działaniom zwiększa się poziom integracji społecznej oraz wzrasta poziom aktywizacji a osoby zagrożone wykluczeniem zwiększają swój poziom uczestnictwa w życiu społecznym. W 2019 r. udostępnienie basenu dzieciom i młodzieży z całej gminy w tym z obszaru rewitalizacji podczas Akcji lato oraz udostępnienie bezpłatne lodowiska podczas Akcji Zima Zapewnienie bezpiecznego wypoczynku letniego oraz zimowego dzieciom z całej gminy w tym z obszaru rewitalizacji. Realizacja zadania przynosi oczekiwane skutki.	
11. Zagospodarowanie pomieszczeń na Dzienny Dom Seniora w budynku realizowanym w ramach Programu Mieszkanie Plus	0	WI / WID	2021-2023 r.	Przedsięwzięcie zaplanowane do realizacji według GPR na lata 2021-2023.	
12. Promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy.	1	BS	2018-2020 r.	Organizacja warsztatów podwórkowych w 2019 r. na terenie rewitalizacji w lipcu 2019 r. w celu zachęcenie młodych ludzi do planowania własnej wspólnej przestrzeni a także w celu zwiększenia integracji dzieci z różnych środowisk i placówek edukacyjnych. Trzy grupy dzieci oraz jedna składająca się z osób dorosłych będących podopiecznymi Środowiskowego Domu Samopomocy w Słubicach podczas zorganizowanych warsztatów podwórkowych przygotowały projekty aranżacji przestrzeni podwórka znajdującego się w obszarze rewitalizacji, które zostały ujęte w koncepcji zagospodarowania przestrzeni podwórka w tym celu przeprowadzono szereg zadań służących zwiększeniu integracji a co za tym idzie wzrost poczucia bezpieczeństwa.	

				Realizacja zadania przynosi oczekiwane skutki. Opisane powyżej działania realizują założenia przedsięwzięć nr 2, 9 i 12.
13. Zagospodarowanie pomieszczeń znajdujących się na parterze budynku na oś. Świerkowym na działalność gospodarczą w zakresie usług i handlu.	3	WGN	2018-2021 r.	W roku 2018 rozpoczęto adaptację dwóch pomieszczeń zlokalizowanych w parterze budynku przy Osiedlu Świerkowym na cele gospodarcze. Realizacja przedsięwzięcia przynosi oczekiwane rezultaty. Dzięki nowym lokalom gospodarczym poprawia się jakość przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji oraz dostępność usług komercyjnych dla mieszkańców obszaru. Zagospodarowanie pomieszczeń na działalność gospodarczą powoduje również zwiększenie ilości miejsc pracy w obszarze. Przedsięwzięcie ma pozytywny wpływ na atrakcyjność lokalizacji. W roku 2019 zakończono adaptację pomieszczenia zlokalizowanego w parterze budynku przy Osiedlu Świerkowym na cele gospodarcze (lokal 7G – pow. 50m2) Realizacja przedsięwzięcia przynosi oczekiwane rezultaty. Dzięki nowym lokalom gospodarczym poprawia się jakość przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji oraz dostępność usług komercyjnych dla mieszkańców obszaru. Zagospodarowanie pomieszczeń na działalność gospodarczą powoduje również zwiększenie ilości miejsc pracy w obszarze. Przedsięwzięcie ma pozytywny wpływ na atrakcyjność lokalizacji. W wyniku tego działania poprawie uległa również estetyka budynków zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji.
14. Rewitalizacja ulicy Konstytucji 3 Maja i okolic – zagospodarowanie przestrzeni i poprawa infrastruktury.	0	WI / WID	2019-2023 r.	Przedsięwzięcie zaplanowane do realizacji w latach następnych.
15. Rewitalizacja przestrzeni w obszarze rewitalizacji poprzez zagospodarowanie i ujednoczenie terenów wokół budynków.	0	WI / WID	2019-2022 r.	Przedsięwzięcie zaplanowane do realizacji w latach następnych.
16. Inwestycje drogowe w obszarze rewitalizacji (w tym oświetlenie) – ul. Piska, ul. Konstytucji 3 Maja, ul. Kanałowa, ul. Witosa, Mieszka I.	2	WI / WID	2018-2023 r.	W 2018r.: <ul style="list-style-type: none"> • Przebudowa nawierzchni ul. Witosa i Piska • Modernizacja chodnika ul. Piska Powyższe działania zostały zrealizowane ze środków pozaprogramowych. Nakłady finansowe zaplanowane w ramach GPR na realizację przedsięwzięcia, przeznaczone są do wydatkowania na lata kolejne. Przebudowa nawierzchni wskazanych ulic oraz modernizacja chodnika przy ul. Piskiej, zrealizowane w roku 2018, w znaczący sposób przyczyniły się do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru objętego rewitalizacją. Działania zwiększyły poziom bezpieczeństwa mieszkańców oraz ułatwiły korzystanie z infrastruktury pieszo-jezdnej. W 2019 r. przebudowa chodnika ul. Piskiej w Słubicach. Ww. działanie zostało zrealizowane ze środków budżetu gminy Słubice. Inwestycja stanowiła kontynuację zadania z roku 2018. Zadanie obejmowało przebudowę ok. 700 m2 powierzchni chodnika. Przebudowa chodnika zwiększyła poziom bezpieczeństwa

				oraz poprawiła jakość infrastruktury pieszej na obszarze rewitalizacji.
17. Opracowanie zasad udostępniania gruntów gminnych pod zabudowę garażową.	0	WGN	2021-2023 r.	Przedsięwzięcie zaplanowane do realizacji według GPR na lata 2021-2023.
18. Opracowanie modelowej strategii zarządzania odpadami	0	WI / WKO	2018-2019 r.	W 2019 r. rozpoczęto prace nad zagospodarowaniem terenu podwórka wraz z nowym umiejscowieniem altan na odpady komunalne – zadanie w trakcie realizacji możliwe efekty dopiero po wykonaniu zagospodarowania podwórka w chwili obecnej trwają prace projektowe. Dlatego też opracowanie modelowej strategii zarządzania odpadami przełożono na dalszy okres.
19. Przeprowadzenie prac melioracyjnych w celu obniżenia poziomu wód gruntowych i zmniejszenia degradacji budynków przez wilgoć – naprawa, utrzymanie i pogłębienie rowów melioracyjnych.	2	WI / WKO	2018-2023 r.	W roku 2018 przeprowadzono kompleksowe prace melioracyjne w obszarze rewitalizacji. Realizacja zadania polegającego przede wszystkim na udroźnieniu rowów melioracyjnych w znaczny sposób wpłynęła na polepszenie gospodarki wodami opadowymi w obszarze rewitalizacji. Działanie zmniejszyło zagrożenie zawilgocenia budynków, zalań i podtopień piwnic co przyczyniło się do poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji. W 2019 r. przeprowadzenie prac melioracyjnych, na odcinku ul. Kanałowa-Staszica-Piska Obniżenie poziomu wód gruntowych uporządkowanie cieków poprzez wykoszenie porostów, odmulenie dna rowu i zebranie namułów. Skutkiem jest swobodny i niezaburzony spływ wody opadowej a jednocześnie przyczynia się to pośrednio do obniżenia stanu wody gruntowej
20. Termomodernizacja budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji z uwzględnieniem ich historycznej wartości – do realizacji przez wspólnoty mieszkaniowe.	8	WGN	2018-2023 r.	W ramach przedsięwzięcia nr 20 w latach 2018-2019 przeprowadzona została termomodernizacja budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji: - budynek przy ul. Władysława Jagiełły 14, - budynek przy ul. Konstytucji 3 Maja 73, - budynek przy ul. Konstytucji 3 Maja 74, - budynek przy ul. Kanałowej 3, - budynek przy ul. Kanałowej 4, - budynek przy ul. Kanałowej 5. Realizacja przedsięwzięcia jak dotąd przynosi oczekiwane rezultaty. W wyniku prowadzonych działań mieszkańcy zyskali estetyczne budynki mieszkalne o wysokim komforcie termicznym, co przyczyniło się do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Przewiduje się, że działanie wpłynie także pozytywnie na sytuację finansową mieszkańców z uwagi na zmniejszenie rachunków za zużycie energii i gazu. W wyniku inwestycji dokonują się zmiany w funkcjonalności przestrzeni poprzez wprowadzanie ujednoliconej i stonowanej kolorystyki budynków. Przewiduje się, że poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji pozytywnie wpłynie również na jego rozwój gospodarczy.

Tabela 11. Realizacja przedsięwzięć uzupełniających w latach 2017-2019

Przedsięwzięcie	Liczba działań	źródło danych	Termin realizacji	Opis
1. Poprawa jakości sąsiedztwa poprzez działania animacyjne, odtwarzanie i wzmacnianie więzi społecznych; inicjowanie sąsiedzkich przedsięwzięć wspólnych.	3	BS	2018-2020 r.	W 2018 r. rozszerzenie oferty skierowanej do ogółu mieszkańców gminy w tym z obszaru rewitalizacji o zadania realizowane przez organizacje pozarządowe z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym (koszt 10 000,00 zł). Dzięki podjętym działaniom zwiększa się poziom integracji społecznej oraz wzrasta poziom aktywizacji a osoby zagrożone wykluczeniem zwiększają swój poziom uczestnictwa w życiu społecznym. W 2019 r. organizacja warsztatów podwórkowych na terenie rewitalizacji w lipcu 2019 r. w celu zachęcenie młodych ludzi do planowania własnej wspólnej przestrzeni a także w celu zwiększenia integracji dzieci z różnych środowisk i placówek edukacyjnych. Realizacja zadania przynosi oczekiwane skutki.
2. Realizacja przedsięwzięć promocyjnych o tych samych celach, należycie wplecionych w inne działania rewitalizacyjne i zharmonizowane z nimi.	0	BS	2018-2020 r.	Przedsięwzięcie zaplanowane do realizacji według GPR do 2020 r.
3. Przedsięwzięcia w zakresie dbałości o środowisko	1	WI / WKO	2018-2019 r.	W 2018 roku przeprowadzenie ewidencji drzewostanu przez pracowników WI. Wykonane zadanie było niezbędne w celu wzrostu bezpieczeństwa mieszkańców na obszarze rewitalizacji. Usunięcie stwarzającego zagrożenie drzewostanu wpłynęło na poprawę jakości życia okolicznych mieszkańców.
4. Tworzenie koncepcji zagospodarowania terenu np. z zastosowaniem konsultacji społecznych.	1	WGN	2018-2023 r.	W 2019 r. opracowano koncepcję zagospodarowania przestrzennego terenu pomiędzy ulicami Kanałową i Władysława Jagiełły, w oparciu o potrzeby mieszkańców, przy uwzględnieniu realizowanego na tym obszarze placu zabaw wraz z lokalizacją wiat śmietnikowych na ww. obszarze opracowania. Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej i poprawy jakości życia w obszarze objętym opracowaniem. Ponadto działanie pozytywnie wpłynie na poprawę standardu otoczenia mieszkalnego
5. Uporządkowanie spraw związanych z wyprowadzaniem psów.	2	WI / WKO	2018 r.	W 2018 r.: <ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie regularnej kampanii edukacyjnej w zakresie sprzątnięcia po psach - rozwieszanie w obszarze rewitalizacji torebek na psie odchody. • Zwiększenie kontroli właścicieli w zakresie sprzątnięcia po swoich czworonogów. Realizacja przedsięwzięcia była celowa i dała rezultaty w postaci zwiększenia świadomości społecznej, poprawy estetyki otoczenia oraz poprawy jakości życia na obszarze objętym rewitalizacją.
6. Zastosowanie instrumentów wsparcia zatrudnienia podczas procesu rewitalizacji poprzez	2	BS	2018-2023 r.	Organizacja w 2019 r. wspólnych spotkań mających na celu wypracowanie metod pracy z osobami długotrwale bezrobotnymi. Zawieranie kontraktów socjalnych. Zawarcie dwóch kontraktów socjalnych. Zorganizowanie wspólnego spotkania mającego na celu

podjęcie współpracy pomiędzy instytucjami pomocy społecznej oraz Powiatowym Urzędem Pracy, włączając zwiększenie aktywności Klubu Integracji Społecznej.

wypracowanie metod pracy z osobami długotrwale bezrobotnymi- dwie osoby podjęły prace społecznie użyteczne.

Realizacja zadania przynosi oczekiwane skutki.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 12. Zjawiska kryzysowe w sferze społecznej w latach 2016-2019

Wskaźnik (na 100 mieszkańców)	Rok	Źródło	Średnia wartość w gminie	Wartości wskaźników dla poszczególnych obszarów															
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Kryterium: Poziom ubóstwa																			
Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej (źródło: OPS)	2016	liczba	938	10	58	101	32	34	66	60	116	31	64	94	114	6	117	12	23
		wartość wskaźnika	4,71	0,71	4,53	8,43	2,39	2,61	6,44	5,49	8,35	3,23	4,61	8,09	6,92	0,37	7,62	2,47	2,13
	2019	liczba	848	54	55	84	33	27	52	49	82	32	66	55	115	29	78	23	14
		wartość wskaźnika	4,15	3,24	4,37	7,30	2,60	2,13	5,53	4,92	6,17	3,10	5,09	4,14	7,80	1,61	4,34	4,55	1,06
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (źródło: OPS)	2016	liczba	491	6	30	57	25	21	34	25	55	17	43	43	56	3	51	7	18
		wartość wskaźnika	2,46	0,42	2,34	4,76	1,86	1,61	3,32	2,29	3,96	1,77	3,1	3,7	3,4	0,18	3,32	1,44	1,67
	2019	liczba	496	35	40	51	19	15	32	29	57	17	34	24	54	19	47	12	11
		wartość wskaźnika	2,43	2,10	3,17	4,43	1,49	1,18	3,40	2,91	4,29	1,65	2,62	1,80	3,66	1,05	2,62	2,37	0,83
Liczba dzieci objętych pomocą finansową - stypendium szkolne (źródło: Zespół Administracyjny Oświaty)	2016	liczba	193	13	8	8	10	9	5	12	18	9	7	9	29	1	49	2	4
		wartość wskaźnika	0,97	0,92	0,62	0,67	0,75	0,69	0,49	1,1	1,29	0,94	0,5	0,77	1,76	0,06	3,19	0,41	0,37
	2019	liczba	63	0	5	8	0	0	4	3	4	5	2	6	7	7	12	0	0
		wartość wskaźnika	0,31	0,00	0,40	0,70	0,00	0,00	0,43	0,30	0,30	0,48	0,15	0,45	0,47	0,39	0,67	0,00	0,00

NR OBSZARU FUNKcjONALNEGO		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
Kryterium: Poziom zagrożenia wykluczeniem																			
Liczba dzieci objętych pomocą finansową - wyprawka szkolna (dzieci niepełnosprawne) (źródło: Zespół Administracyjny Oświaty)	2016	liczba	31	2	0	2	3	0	2	1	5	3	3	1	4	0	5	0	0
		wartość wskaźnika	0,16	0,14	0	0,17	0,22	0	0,32	0,09	0,36	0,31	0,22	0,09	0,24	0	0,33	0	0
	2019	liczba	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0
		wartość wskaźnika	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,07	0,00	0,06	0,00	0,00
Kryterium: Poziom obciążenia demograficznego																			
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (źródło: Wydział Stanu Cywilnego i Spraw Obywatel.)	2016	liczba	3357	158	190	201	256	291	310	176	296	170	330	176	215	228	181	60	119
		wartość wskaźnika	16,84	11,15	14,83	16,78	19,09	22,33	30,24	16,1	21,29	17,69	23,79	15,15	13,05	13,96	11,79	12,37	11,04
	2019	liczba	3918	208	237	230	265	371	296	214	305	183	369	243	253	284	212	73	175
		wartość wskaźnika	19,17	12,48	18,81	19,98	20,85	29,28	31,49	21,49	22,97	17,75	28,47	18,27	17,15	15,73	11,80	14,43	13,25
Kryterium: Poziom aktywności społecznej																			
Liczba siedzib organizacji pozarządowych (źródło: Biuro Spraw Społecznych)	2016	liczba	71	12	3	10	3	0	0	1	2	4	4	23	0	3	2	2	2
		wartość wskaźnika	0,36	0,85	0,23	0,83	0,22	0	0	0,09	0,14	0,42	0,29	1,98	0	0,18	0,13	0,41	0,19
	2019	liczba	79	10	2	8	4	1	1	2	1	5	5	24	1	7	2	2	4
		wartość wskaźnika	0,39	0,60	0,16	0,70	0,31	0,08	0,11	0,20	0,08	0,48	0,39	1,80	0,07	0,39	0,11	0,40	0,30

NR OBSZARU FUNKcjONALNEGO			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Kryterium: Poziom zagrożenia wykluczeniem																			
Liczba osób z niepełnosprawnością, które złożyły wnioski do PCPR (źródło: PCPR)	2016	liczba	211	11	14	4	18	20	25	10	27	7	26	6	14	8	8	4	9
		wartość wskaźnika	1,06	0,06	0,99	0,31	1,5	1,49	1,92	0,98	2,47	0,5	2,71	0,43	1,2	0,49	0,49	0,26	1,86
	2019	liczba	93	6	10	4	6	9	10	9	7	2	7	5	5	3	3	0	7
		wartość wskaźnika	0,46	0,36	0,79	0,35	0,47	0,71	1,06	0,90	0,53	0,19	0,54	0,38	0,34	0,17	0,17	0,00	0,53
Liczba rodzin dysfunkcyjnych (źródło: OPS)	2016	liczba	113	1	6	21	9	10	8	11	12	4	4	0	13	0	9	1	4
		wartość wskaźnika	0,57	0,07	0,47	1,75	0,67	0,77	0,78	1,01	0,86	0,42	0,29	0	0,79	0	0,59	0,21	0,37
	2019	liczba	Brak danych																
		wartość wskaźnika		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Liczba rodzin korzystających z Funduszu Alimentacyjnego (źródło: OPS)	2016	liczba	17	0	0	1	1	1	0	3	0	0	0	0	7	0	3	1	0
		wartość wskaźnika	0,09	0	0	0,08	0,07	0,08	0	0,27	0	0	0	0	0,43	0	0,2	0,21	0
	2019	liczba	77	6	6	8	10	4	3	3	0	6	4	9	4	2	8	2	2
		wartość wskaźnika	0,38	0,36	0,48	0,70	0,79	0,32	0,32	0,30	0,00	0,58	0,31	0,68	0,27	0,11	0,45	0,40	0,15
Liczba prowadzonych Niebieskich kart (źródło: OPS)	2016	liczba	87	4	4	6	6	4	10	9	11	4	8	0	5	1	12	1	2
		wartość wskaźnika	0,44	0,28	0,31	0,5	0,45	0,31	0,98	0,82	0,79	0,42	0,58	0	0,3	0,06	0,78	0,21	0,19
	2019	liczba	34	3	2	1	2	3	1	4	2	1	1	2	2	0	6	2	2
		wartość wskaźnika	0,17	0,18	0,16	0,09	0,16	0,24	0,11	0,40	0,15	0,10	0,08	0,15	0,14	0,00	0,33	0,40	0,15

NR OBSZARU FUNKcjONALNEGO			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Liczba rodzin objętych dozorem kuratorskim (źródło: Sąd Rejonowy)	2016	liczba	128	2	4	10	3	8	3	6	24	11	2	14	20	3	15	2	1
		wartość wskaźnika	0,64	0,14	0,31	0,83	0,22	0,61	0,29	0,55	1,73	1,14	0,14	1,2	1,21	0,18	0,98	0,41	0,09
	2019	liczba	79	1	4	6	2	5	0	4	11	6	6	12	7	2	8	5	0
		wartość wskaźnika	0,39	0,06	0,32	0,52	0,16	0,39	0,00	0,40	0,83	0,58	0,46	0,90	0,47	0,11	0,45	0,99	0,00
Liczba najemców korzystających z mieszkań socjalnych (źródło: ZAMK)	2016	liczba	41	0	0	2	2	0	3	2	2	0	0	3	27	0	0	0	0
		wartość wskaźnika	0,21	0	0	0,17	0,15	0	0,29	0,18	0,14	0	0	0,26	1,64	0	0	0	0
	2019	liczba	48	0	0	2	1	0	3	3	9	1		4	25	0	0	0	0
		wartość wskaźnika	0,23	0,00	0,00	0,17	0,08	0,00	0,32	0,30	0,68	0,10	0,00	0,30	1,69	0,00	0,00	0,00	0,00
Liczba osób uzależnionych od alkoholu (źródło: Biuro Spraw Społecznych)	2016	liczba	162	4	9	5	5	9	8	8	15	7	18	9	29	11	16	2	7
		wartość wskaźnika	0,81	0,28	0,7	0,42	0,37	0,69	0,78	0,73	1,08	0,73	1,3	0,77	1,76	0,67	1,04	0,41	0,65
	2019	liczba	216	7	17	5	14	14	16	17	19	12	18	16	22	11	17	0	11
		wartość wskaźnika	1,06	0,42	1,35	0,43	1,10	1,10	1,70	1,71	1,43	1,16	1,39	1,20	1,49	0,61	0,95	0,00	0,83
Kryterium: Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)																			
Liczba zarejestrowanych przestępstw (źródło: Komenda Powiatowa Policji)	2016	liczba	427	62	12	56	27	20	8	11	18	20	24	28	10	0	42	71	18
		wartość wskaźnika	2,14	4,38	0,94	4,67	2,01	1,53	0,78	1,01	1,29	2,08	1,73	2,41	0,61	0	2,74	14,64	1,67
	2019	liczba	554	57	6	56	17	249	8	1	7	8	13	28	11	9	15	58	11
		wartość wskaźnika	2,71	3,42	0,48	4,87	1,34	19,65	0,85	0,10	0,53	0,78	1,00	2,11	0,75	0,50	0,84	11,46	0,83

NR OBSZARU FUNKcjONALNEGO		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
Liczba czynów karalnych osób nieletnich (źródło: Komenda Powiatowa Policji)	2016	liczba	24	7	0	4	2	3	1	0	0	1	3	3	0	0	0	0	
		wartość wskaźnika	0,12	0,49	0	0,33	0,15	0,23	0,1	0	0	0,1	0,22	0,26	0	0	0	0	
Komenda Powiatowa Policji)	2019	liczba	7	0	0	1	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	2	
		wartość wskaźnika	0,03	0,00	0,00	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,15	
Liczba interwencji (źródło: Komenda Powiatowa Policji)	2016	liczba	1962	231	85	267	133	148	42	94	201	127	105	101	153	38	148	28	61
		wartość wskaźnika	9,84	16,3	6,64	22,29	9,92	11,36	4,1	8,6	14,46	13,22	7,57	8,69	9,29	2,33	9,64	5,77	5,66
Powiatowa Policji)	2019	liczba	3029	597	87	461	321	139	69	115	189	200	101	306	143	170	43	59	19
		wartość wskaźnika	14,82	35,83	6,90	40,05	25,26	10,97	7,34	11,55	14,23	19,40	7,79	23,01	9,69	9,42	2,39	11,66	1,44
Kryterium: Poziom bezrobocia																			
Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (źródło: OPS)	2016	liczba	97	0	5	17	0	0	1	3	5	2	1	4	19	1	28	1	10
		wartość wskaźnika	0,49	0	0,39	1,42	0	0	0,1	0,27	0,36	0,21	0,07	0,34	1,15	0,06	1,82	0,21	0,93
Komenda Powiatowa Policji)	2019	liczba	Brak danych																
		wartość wskaźnika		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Liczba osób bezrobotnych (źródło: Powiatowy Urząd Pracy)	2016	liczba	402	15	17	30	24	19	21	27	30	20	23	25	36	32	60	10	13
		wartość wskaźnika	2,02	1,06	1,33	2,5	1,79	1,46	2,05	2,47	2,16	2,08	1,66	2,15	2,19	1,96	3,91	2,06	1,21
Powiatowy Urząd Pracy)	2019	liczba	102	3	6	8	4	5	8	10	9	10	4	14	13	8	23	4	2
		wartość wskaźnika	0,50	0,18	0,48	0,70	0,31	0,39	0,85	1,00	0,68	0,97	0,31	1,05	0,88	0,44	1,28	0,79	0,15

NR OBSZARU FUNKcjONALNEGO		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
Kryterium: Poziom długotrwałego bezrobocia																			
Liczba osób długotrwałe bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (źródło: Powiatowy Urząd Pracy)	2016	liczba	147	0	5	6	9	7	9	10	9	7	13	4	14	11	31	6	6
		wartość wskaźnika	0,74	0	0,39	0,5	0,67	0,54	0,88	0,91	0,65	0,73	0,94	0,34	0,85	0,67	2,02	1,24	0,56
	2019	liczba	22	1	2	1	2	1	1	1	0	3	1	1	4	4	13	2	0
		wartość wskaźnika	0,11	0,06	0,16	0,09	0,16	0,08	0,11	0,10	0,00	0,29	0,08	0,08	0,27	0,22	0,72	0,40	0,00
Kryterium: Wsparcie UE																			
Liczba os. objętych wsparciem w ramach pomocy UE (źródło: Powiatowy Urząd Pracy)	2016	liczba	49	3	3	5	3	2	3	0	3	2	4	2	4	7	2	2	4
		wartość wskaźnika	0,25	0,21	0,23	0,42	0,22	0,15	0,29	0	0,22	0,21	0,29	0,17	0,24	0,43	0,13	0,41	0,37
	2019	liczba	32	2	3	1	2	1		3	2	1	3	5	1	4		2	2
		wartość wskaźnika	0,16	0,12	0,24	0,09	0,16	0,08	0,00	0,30	0,15	0,10	0,23	0,38	0,07	0,22	0,00	0,40	0,15
Kryterium: Gęstość zaludnienia																			
Liczba mieszkańców / ha (źródło: Wydział Stanu Cywilnego i Spraw Obywatel.)	2016	liczba	19936	1417	1281	1198	1341	1303	1025	1093	1390	961	1387	1162	1647	1633	1535	485	1078
		Liczba ha	18 557	1 133,29	7,57	24,66	68,48	13,90	4,44	4,01	7,32	29,43	9,38	30,63	48,68	537,84	9 037,42	5 320,63	2 279,32
	2019	wartość wskaźnika	107,43	125,03	16922,06	4858,07	1958,24	9374,1	23085,59	27256,86	18989,07	3346,1	14786,78	4583,83	2910,41	304,71	16,98	9,12	47,29
		liczba	20349	1666	1260	1151	1271	1267	940	996	1328	1031	1296	1330	1475	1805	1796	506	1321
	wartość wskaźnika	110,14	147,01	16644,65	4667,48	1856,02	9115,11	21171,17	24837,91	18142,08	3589,83	13816,63	5246,55	2606,47	336,80	19,87	9,51	57,96	

Tabela 14. Zjawiska kryzysowe w sferze technicznej w latach 2016-2019

Wskaźnik	Rok	Źródło wskaźnika	Średnia wartość w gminie	Wartości wskaźników dla poszczególnych obszarów															
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego																			
Udział budynków mieszkalnych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych (źródło: Gminna Ewidencja Zabytków)	2016/ 2019	liczba budynków mieszkalnych	2489	427	68	135	78	95	21	52	56	111	50	111	99	358	306	196	326
		liczba budynków wpisanych do GEZ	432	14	5	57	23	33	8	20	30	27	18	36	91	0	52	5	13
	wartość wskaźnika	17,36%	3,28%	7,35%	42,22%	29,49%	34,74%	38,10%	38,46%	53,57%	24,32%	36,00%	32,43%	91,92%	0,00%	16,99%	2,55%	3,99%	
Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1988r w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych (źródło: Starostwo Powiatowe - Ewidencja Gruntów i Budynków / System Informacji Przestrzennej)	2016	liczba	1364	59	17	112	59	66	15	47	49	83	36	88	93	176	221	147	76
		wartość	54,80%	18,50%	25,00%	82,96%	75,64%	69,47%	71,43%	90,38%	87,50%	74,77%	72,00%	79,28%	93,94%	49,16%	72,22%	75,00%	23,31%
	2019		Brak danych																

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 15. Zestawienie kosztów planowanych i poniesionych w latach 2017-2019 na realizację przedsięwzięć podstawowych

Nr przedsięwzięcia	Nazwa projektu	PLANOWANE	Szacowany koszt całkowity	Źródła finansowania		Termin realizacji
		/ PONIESIONE				
1	Profilaktyka prozdrowotna, aktywizacja i integracja osób uzależnionych, w tym wsparcie psychologiczne dla członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu z obszaru rewitalizacji	PLANOWANE	105 000,00	Budżet gminy	105 000,00	2018-2023 r.
		PONIESIONE	-	Budżet gminy	26 000,00	
2	Opracowanie i realizacja działań kulturalnych budujących nowy wizerunek obszaru rewitalizacji, jako miejsca otwartego dla nowych mieszkańców i zrywającego z niechlubną tradycją „Małej Moskwy”	PLANOWANE	50 000,00	Inne środki publiczne	35 000,00	2018-2020 r.
				Budżet gminy	10 000,00	
		Środki prywatne i inne	5 000,00			
		PONIESIONE	-	Budżet gminy	10 000,00	
3	Działania edukacyjne dla uczniów, w tym mieszkańców obszaru rewitalizacji, w zakresie promocji wolontariatu - utworzenie centrum wolontariatu na terenie placówki edukacyjnej	PLANOWANE	12 000,00	Budżet gminy	12 000,00	2019-2021 r.
		Przedsięwzięcie było realizowane bezkosztowo w ramach zadań pracowników Urzędu Miejskiego w Słubicach oraz Zakładu Administracji Oświaty.				
4	Odbudowa naturalnych więzi społecznych poprzez organizację zajęć dla rodziców z zakresu pedagogiki zabawy oraz warsztatów umiejętności rodzicielskich	PLANOWANE	20 000,00	Inne środki publiczne	15 000,00	2017-2021 r.
				Budżet gminy	5 000,00	
		PONIESIONE	-	Budżet gminy	2 000,00	
5	Szkolenia dla pracowników socjalnych w zakresie aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem oraz metod pracy z osobami w kryzysie	PLANOWANE	10 000,00	Inne środki publiczne	5 000,00	2018-2020 r.
				Budżet gminy	5 000,00	
		PONIESIONE	-	Budżet gminy	4 300,00	
6	Promowanie oraz wspólna realizacja inicjatyw lokalnych na obszarze rewitalizacji przez JST oraz	PLANOWANE	80 000,00	Inne środki publiczne	40 000,00	2018-2023 r.

	mieszkańców terenu			Budżet gminy	40 000,00	
		PONIESIONE	-	Budżet gminy	8 000,00	
7	Opracowanie i wdrożenie Programu Aktywności Lokalnej, (w tym m.in. wdrożenie do realizacji działań animacyjnych zwiększających poziom aktywności i integracji społecznej)	PLANOWANE	60 000,00	Budżet gminy	60 000,00	2018-2021 r.
		Przedsięwzięcie było realizowane bezkosztowo w ramach zadań służbowych pracowników OPS				
8	Utworzenie i prowadzenie przez podmiot ekonomii społecznej Dziennego Domu „Senior +” na terenie rewitalizacji	PLANOWANE	260 000,00	Budżet gminy	60 000,00	2018-2021 r.
				Budżet państwa	200 000,00	
		Przedsięwzięcie zostało zrealizowane przez inną jednostkę samorządową				
9	Działania edukacyjne zwiększające społeczne kompetencje mieszkańców obszaru zdegradowanego, w tym poziom wiedzy w zakresie konieczności dbałości o otoczenie zasobów mieszkaniowych	PLANOWANE	100 000,00	Inne środki publiczne	80 000,00	2018-2022 r.
				Budżet gminy	10 000,00	
				Środki prywatne i inne	10 000,00	
		Przedsięwzięcie było realizowane bezkosztowo (w ramach pracy pracowników Urzędu Miejskiego w Słubicach oraz pracowników OPS).				
10	Tworzenie i realizacja atrakcyjnych ofert rekreacyjnych i kulturalnych dla mieszkańców w sposób kompleksowy łączące lokalne zasoby podmiotów użyteczności publicznej, komercyjnych oraz społecznych	PLANOWANE	100 000,00	Inne środki publiczne	30 000,00	2018-2019 r.
				Budżet gminy	40 000,00	
				Środki prywatne i inne	30 000,00	
		PONIESIONE	45 000,00	Budżet gminy	45 000,00	
11	Zagospodarowanie pomieszczeń na Dzienny Dom Seniora w budynku realizowanym w ramach Programu Mieszkanie Plus	PLANOWANE	1 000 000,00	Budżet państwa	1 000 000,00	2021-2023 r.
		PONIESIONE	-	-	-	
12	Promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy	PLANOWANE	300 000,00	EFS	285 000,00	2018-2020 r.
				Inne środki publiczne	15 000,00	
		Przedsięwzięcie było realizowane bezkosztowo w ramach zadań pracowników Urzędu Miasta				

13	Zagospodarowanie pomieszczeń znajdujących się na parterze budynku na oś. Świerkowym na działalność gospodarczą w zakresie usług i handlu	PLANOWANE	500 000,00	Środki prywatne i inne	500 000,00	2018-2021 r.
		PONIESIONE	-	BEZKOSZTOWE		
14	Rewitalizacja ulicy Konstytucji 3 Maja i okolic – zagospodarowanie przestrzeni i poprawa infrastruktury	PLANOWANE	1 200 000,00	EFRR	1 020 000,00	2019-2023 r.
				Budżet gminy	180 000,00	
		PONIESIONE	-	-	-	
15	Rewitalizacja przestrzeni w obszarze rewitalizacji poprzez zagospodarowanie i ujednoczenie terenów wokół budynków	PLANOWANE	1 000 000,00	EFRR	850 000,00	2019-2022 r.
				Budżet gminy	50 000,00	
				Środki prywatne i inne	100 000,00	
		PONIESIONE	-	-	-	
16	Inwestycje drogowe w obszarze rewitalizacji (w tym oświetlenie) – ul. Piska, ul. Konstytucji 3 Maja, ul. Kanałowa, ul. Witosa, Mieszka I	PLANOWANE	1 280 000,00	Budżet gminy	1 280 000,00	2018-2023 r.
		PONIESIONE	155 000,00	Budżet gminy	155 000,00	
17	Opracowanie zasad udostępniania gruntów gminnych pod zabudowę garażową					
18	Opracowanie modelowej strategii zarządzania odpadami	PLANOWANE	0,00		-	2018-2019 r.
		PONIESIONE	-	-	-	
19	Przeprowadzenie prac melioracyjnych w celu obniżenia poziomu wód gruntowych i zmniejszenia degradacji budynków przez wilgoć – naprawa, utrzymanie i pogłębienie rowów melioracyjnych	PLANOWANE	420 000,00	Budżet gminy	420 000,00	2018-2023 r.
		PONIESIONE		Przedsięwzięcie zrealizowano w ramach prac melioracyjnych na terenie całej gminy, w tym w obszarze rewitalizacji. Całkowity koszt prac wyniósł 118 057,75		
20	Termomodernizacja budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji z uwzględnieniem ich historycznej wartości – do realizacji przez wspólnoty mieszkaniowe	PLANOWANE	2 160 000,00	Budżet państwa	1 080 000,00	2018-2023 r.
				Środki prywatne i inne	1 080 000,00	
		PONIESIONE	Przedsięwzięcie zrealizowane ze środków prywatnych członków wspólnot mieszkaniowych			

Tabela 16. Zestawienie kosztów planowanych i poniesionych na realizację przedsięwzięć uzupełniających w latach 2017-2019

Lp.	Nazwa projektu		Szacowany koszt całkowity	Źródło finansowania	Czas realizacji	
1	Poprawa jakości sąsiedztwa poprzez działania animacyjne, odtwarzanie i wzmacnianie więzi społecznych; inicjowanie sąsiedzkich przedsięwzięć wspólnych	PLANOWANE	60 000,00	Inne środki publiczne	30 000,00	2018-2020 r.
				Budżet gminy	30 000,00	
		PONIESIONE	10 000,00	Budżet gminy	10 000,00	
2	Realizacja przedsięwzięć promocyjnych o tych samych celach, należycie wplecionych w inne działania rewitalizacyjne i zharmonizowane z nimi	PLANOWANE	50 000,00	EFS	35 000,00	2018-2020 r.
				Budżet gminy	15 000,00	
		PONIESIONE	-	-	-	
3	Przedsięwzięcia w zakresie dbałości o środowisko	PLANOWANE	25 000,00	Środki prywatne i inne	25 000,00	2018-2019 r.
		Zadanie zostało zrealizowane bezkosztowo w ramach zadań pracowników Urzędu Miejskiego				
4	Tworzenie koncepcji zagospodarowania terenu np. z zastosowaniem konsultacji społecznych	PLANOWANE	20 000,00	Budżet gminy	20 000,00	2018-2023 r.
		PONIESIONE	20 000,00	Budżet gminy	7233,00	
5	Uporządkowanie spraw związanych z wyprowadzaniem psów	PLANOWANE	75 000,00	Inne środki publiczne	15 000,00	2018 r.
				Budżet gminy	60 000,00	
		PONIESIONE	-	-	-	
6	Zastosowanie instrumentów wsparcia zatrudnienia podczas procesu rewitalizacji poprzez podjęcie współpracy pomiędzy instytucjami pomocy społecznej oraz Powiatowym Urzędem Pracy, włączając zwiększenie aktywności Klubu Integracji Społecznej	PLANOWANE	350 000,00	EFS	332 500,00	2018-2023 r.
				Inne środki publiczne	17 500,00	
		Zadanie zostało zrealizowane bezkosztowo w ramach zadań pracowników OPS				